

50501

GRAFIKAI*SZEMLE

FOLYÓIRAT•A•GRAFIKAI•IPARÁGAK•SZÁMÁRA

50501
A-12

22. áf. 10/12

FELELŐS•SZERKESZTŐ•WANKO•VILMOS•KIADJA
A•MAGYARORSZÁGI•KÖNYVNYOMDÁSOK•ÉS
ROKONSZAKMABELIEK•SZAKKÖRE•MEGJELENIK
HAVONTA•EGYSZER•XXII•ÉVFOLYAM•ELSŐ•SZÁM
•EZERKILENC SZÁZTIZENKETTEDIK•ÉVI•JANUÁR•

GRAFIKAI SZEMLÉ

1912

XXII. ÉV-
FOLYAM

HAVI FOLYÓ-
IRAT A GRAFIKAI IPAR-
ÁGAK SZÁMÁRA
FELELŐS SZERKESZTŐ
WANKO VILMOS
FŐMUNKATÁRS
GONDOS IGNÁC
KIADJA A
MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK ÉS
ROKONSZAKMABELIEK
SZAKKÖRE

50501

A Grafikai Szemle 1912. évi XXII-ik évfolyamának tartalomjegyzéke

Hosszabb közlemények.

A festék kezeléséről. <i>Sch. R.</i>	306
A gépszedés és az elválasztás. <i>Herzog Salamon</i>	238
A gyászjelentésről. <i>Gondos Ignác</i>	181
A heti illeték bevezetése	54
A jövő szakiskolája. <i>Faltusz Ede</i>	82
A kongresszusi küldött szaktársakhoz! <i>Wanko Vilmos</i>	202
A legjobb uton haladunk...	81
A léniák helytelen alkalmazásáról. <i>tv.</i>	164
Alkalmat, hogy tanulhassunk! <i>Aron Ferenc</i>	16
Általános szakirányú inasoktatás. <i>Schwartz Armin</i>	106
A magyar hirlapirodalom multjából	12
A monogrammról. <i>ABC.</i>	131
A Múcsarnok jubiláris kiállítása. <i>Biró Mihály</i>	11
Anyaegyesületünk jubileuma. <i>Gondos Ignác</i>	230
A nyomdai gépek alapozási kérdéséről. <i>Gv.</i>	261
A papír alakjának helyes megválasztásáról mestermunkáknál. <i>Steinherz Miklós</i>	163
A saroklevélfejek szedéséről. <i>ABC.</i>	158
A Szakkör és a Szakegyesület fuziója.	153
A Szakkör fuziója a kongresszus napirendjén. <i>Herzog Salamon</i>	201
A Szakkör 1912—13. évi továbbképző szaktanfolyamának tantervezetéhez	206
A szakasajtó értékelése. <i>Schwartz Armin</i>	59
A szedésformák mosásáról. <i>Gondos Ignác</i>	184
A táblázat és a szöveg összefüggése. <i>S—n.</i>	262
A Viktória téglaysajtó kezeléséről	87
Az apróhirdetések szedéséről. <i>S—s.</i>	208
Az első lépés. <i>Schwartz Armin</i>	8
Az új irány diadala. <i>R. Tóth József</i>	282
Beütetési gyakorlatok. <i>iff. Aigner Antal</i>	231, 259

Egy proletárművészről. <i>Várnai Dániel</i>	136
Faltusz Ede gyűjteményének kiállítása	3
Gara Arnold. <i>Szablya Sándor</i>	289
Hengerekéről. <i>Fröhlich Samu</i>	300
Irodalmi pályázatunk eredménye. <i>Wanko Vilmos</i>	179
Irók — korrektorokról. <i>Rasofszky Andor</i>	294
Kemény vagy puha nyomás? <i>R-r.</i>	211
Kérelem a tollforgató szaktársakhoz!	1
Klisétalpak. <i>Schwartz Armin</i>	297
Kongresszus után...	229
Körünk választmányának évi jelentése	29
Lássunk munkához!	177
Miért nem találták fel a nyomdászatot már az ókorban? <i>Steinherz Miklós</i>	241
Modern névjegyekről. <i>Kizsol László</i>	7
Művészeti kérdések és fejtegetések. <i>Rosenberg Aladár</i>	65, 90
Nyitrai kiállítás. <i>Lencse Antal</i>	4
Nyomdászatunk jövője. <i>Lengyel Sándor</i>	112
Nyomdászjubileum és nyomtatványkiállítás Pécsen. <i>F. K.</i>	5
Nyomatógépeinkről. <i>Janovszky János</i>	58
Nyomatványgyűjteményünk sikere az amsterdami nemzetközi nyomtatványkiállításon	6
Nyomatványkiállításainkról	2, 32, 129
Nyomatványkiállítás Aradon. <i>Klein Mór</i>	5
Nyomatványkiállítás Debrecenben. <i>Rosenfeld—Wanko</i>	129
Nyomatványkiállítás Szegeden. <i>R. Tóth József</i>	32
Onpestia és a betűoxid. <i>Weber Albin, Berlin</i>	302
Pál Manó három szint nyomtató sajtója. <i>Steinherz Miklós</i>	263
Példák a gyakorlati életből. <i>ABC.</i>	13, 36, 62, 85
Pénztári jelentés. <i>Bozsik István</i>	31
Rossz kéziratok. <i>Schwartz Armin</i>	155
Sárgult levelekből. <i>Spiák</i>	305

Schweiger Mór jubileumára	57
Szakirodalom — szakoktatás. <i>Curiosus</i>	281
Szakkör és a bizalmiférfitestület	53
Szaktanfolyamainkról	257
Számformulairek előállítás. <i>Gondos Ignác</i>	234
Szedéselrendezésbeli változatok lehetősége. <i>ABC.</i>	109
Szines nyomtatványok előállítása téglanyomó sajtón. <i>R-r. O.</i>	236
Tollforgató szaktársaink figyelmébe!	105
Üzleti évi jelentések, zárszámadások modern szedése. <i>Pollák Aurél</i>	34
Üzleti grafikai kiállítás. <i>Wanko Vilmos</i>	291
Vázlatpályázataink tanulságai. <i>Gondos Ignác</i>	114
Versék szedése, tördelése és olvasása. <i>Werth László</i>	285

Kisebb közlemények.

Aforizmák	210, 235
A körforgógépekhez való lemezek öntéséről. <i>S-s.</i>	301
A művezető véleményének megkérdezése betűk megrendelésénél. <i>Ss.</i>	135
A nyomtatvány belakozása felragasztás előtt vagy után. <i>R. T.</i>	213
A papír enyvezéséről. <i>St-rz.</i>	237
A papír vízjegye nyomtatás szempontjából. <i>Steinherz Miklós</i>	258
A szarítóanyagok hátrányáról. <i>R-r.</i>	159
A szárazmatricák nedvesentartása. <i>S—á.</i>	178
Autotípiák tömöntése. <i>P. R.</i>	296
Az anyagbeszerzésről. <i>Sch.</i>	260
Az osztrák-magyar áruforgalmi kimutatásból. <i>St-rz.</i>	262
Cinkkliések időelőtti rongálódása oxidálódás folytán. <i>R-r.</i>	299
Egyes betűk emelkedése a tömöntvényekben	288
Elszáradt festék megjavítása. <i>R. S.</i>	205
Fémlapok papírlampra való ragasztása. <i>Gv.</i>	299
Fényes nyomtatás pergamenpapírra	185
Gépszedés, mint kliséálírás. <i>H.</i>	130

Hogyan lehet papírt bádoglemezre ragasztani? <i>Sch.</i>	138
Kefeütések rantják a betűt. <i>S-n.</i>	154
Műnyomópapir hajtogatása. <i>St-rz.</i>	161
Pecsetjegykről. <i>Gv.</i>	296
Szedés nyomtatott kézirat után. <i>S-s.</i>	240
Van-e törölhető nyomtató festék? <i>rr.</i>	180

A könyvnyomtató munkaköréből.

A betűszekrények leejtése. <i>S-s.</i>	134
A kimenesztés. <i>h.</i>	266
A körzetek kevéssé való kihasználása	266
A lapfejekről. <i>S.</i>	214
Antikva-fraktur. <i>St-rz.</i>	261
A szines papírok megfakulása. <i>St-rz.</i>	186
Autotipiai tisztításáról. <i>S-n.</i>	308
Az áztatott papír hullámossá válik. <i>N-r.</i>	186
Az osztani való szedés csoportosítása írásfajok szerint. <i>h.</i>	307
Az öntődék által a kenyérrészekhez szállított idegen ékezetű betűk. <i>St-rz.</i>	40
Barázdás ürtöltők. <i>St-rz.</i>	40
Behorpadt galvánklisék kijavitása. <i>R. A.</i>	214
Fára szerelt tömöntvényekről való nyomtatás. <i>R.</i>	268
Frisa nyomásnak talkummal való ledörzsölése. <i>R. M-i.</i>	308
Gutenberg-nyomatok. <i>St-rz.</i>	40
Hengeranyag	116
Hogyan pagináljunk? <i>Go.</i>	267
Kefelevonatok készítése. <i>h.</i>	307
Kerüljük a szavak rövidítését	115
Két betűs iniciálék. <i>Rasofszky</i>	267
Kéziratlapok számozásáról. <i>B. S.</i>	17
Klisétalpfák kiegyenesítése	186
Makulaturapapír mint anyamintapapír	116
Miképpen tehetjük tartóssá a kikötőzsinórt? <i>R. G.</i>	214
Néhány tanács kezdő gépszedőknek. <i>Öreg operátor</i>	215
Nem minden betűfaj verzál betűi alkalmasak verzálsorok szedésére!	134
Nikkelezett tömöntvények. <i>B. S.</i>	17
Nyílt válasz egy vidéki tagtársunknak! <i>B.</i>	215
Pontozott lénia formulárékbán	308
Rézléniai tisztítása. <i>h.</i>	305
Rozsdás szedővasat habkövel vagy üvegpapírral tisztítani. <i>G. K.</i>	214
Sorok körbe szedéséről	284
Táblázatos szedés. <i>Rasofszky</i>	266
Tisztálaltalan ujságnomás. <i>T. R.</i>	267
Tördelők figyelmébe. <i>R.</i>	267
Uj betűfok	186
Ujfajta átírókonyvek. <i>B. S.</i>	17
Uj léniatisztító szer	307
Világos helyek körforgógép-tömöntvényekben. <i>R-r.</i>	268
Zsirpecsétek eltávolítása a nyomtatványról. <i>R. Gy.</i>	214

Nyomatástechnikai apróságok.

A bronzelőnyomat-festék keverése. <i>G.</i>	39
A bronznak vakká és barnává válása és annak eltörölhetése. <i>J. R-r.</i>	306
A kezekre tapadt piszok eltávolítása géplisztogatás után. <i>R-r.</i>	140
A papír gyűrődése nyomtatás közben. <i>R-r.</i>	162
A szín megváltozása a nyomás befejezte után. <i>M. R.</i>	213
Az alapnyomat. <i>f.</i>	3

Az egyenetlés kijavitása továbbnyomatás alatt. <i>R-r.</i>	187
Az észszerűen és tisztálaltalan formamosság. <i>f.</i>	140
Az ujságiveknek beszakadása nyomás közben. <i>R-r.</i>	247
Az ütőfa (Kloppholz)	39
Chamois alapnyomatiszinek keverése	304
Caillámszerű nyomtatás. — <i>szky.</i>	187
Festékező szerkezet melegítése hideg időjárás esetén. <i>R-e.</i>	162
Képek egyenetlése. <i>R-r.</i>	140
Kizárás emelkedése a gyorsajtóban. <i>R. T.</i>	213
Laparanyal való nyomtatás hideg uton. <i>N.</i>	188
Maszatolódás a tégelynyomó sajtón. <i>N. R.</i>	187
Miképpen hárítsuk el a festék eltörölődését krómsárga-előnyomáson? <i>Ner.</i>	242
Nagy felületű nyomatok. <i>R. M.</i>	187
Nehézségek illusztrációs körforgógép-munkáknál. <i>R-r.</i>	187
Rosszul tapadó bronzpor. <i>R-r.</i>	242
Szines képnymtatás és simított papírra való nyomtatás körforgógépen	17
Tökéletesen fehérszínű nyomtatás fekete papíron. <i>G.</i>	140
Ujságnymtatás számára való borítás. <i>R-r.</i>	242
Ügyelni kell a zárólemez és nyomóalap tisztántartására	18
Viaszszal, parafinnal vagy más zsirnemű anyaggal átitatott papírra való nyomtatás. <i>E.</i>	39
Zöld keverések	18

A gépszedés köréből.

A gépszedés. ***	160
A Linotype anyamintáinak és rak-tárainak tisztítása. <i>h.</i>	264
A Monoline sorszedő- és öntőgépek	58
A sorok szélessége a szedőgépeken	139
A sorszedő- és öntőgépek tisztogatója	139
A szakirodalom terjeszkedése	139
A szedőgépek gummicsovezetékeinek kijavitása	12
A szedőgépek óriási terjedéséről	108
<i>A szedőgépekről</i>	12, 58, 84, 108
A Typograph automatikus osztókészüléke. <i>S.</i>	265
A vaskolléga	262
Az anyaminták dupla esése a Linotypeon. <i>H.</i>	265
Az első önműködő osztószervezettel ellátott Typograph	108
Az öntőszáj eltömődése	139
Írógépbetűk a Linotypeon	108
Keleti nyelvek szedése a Linotypeon. <i>S.</i>	264
Lénianyag előállítása Typographon. <i>h.</i>	264
Ólomtisztító készülék. <i>H.</i>	263
Önműködő fémszabályozó a Typographon	84
Számolási rendszer a Monotypeon Londonban	183
Szedőgépek Ausztriában	37
Szedőgépek száma Amerikában	136
Uj szedőgép	12

Szakköri hírek.

A husvéti ünnepekre tervezett falragasz-kiállítás	82
A kolozsvári helyi csoport megalakulása	105
A könyvnyomtató-ipari tanoncok szakirányú oktatásának reformja	177

A leipzig-i grafikai kiállítás megtekintése	258
A Szakkör évi közgyűlése	29
A Szakkör kassai helyi csoportja	230
A Szakkör vidéki helyi csoportjainak megalakítása	53
A Szakkör új vezetősége	81
A szedőgépek üzemben megtekintése	3, 30
A tanoncok figyelmébe	54
Az alapszabályok módosulása	82
Az első házi estély	257
Az őszi és téli idény közeledtével	177
Falragaszkiállítás	53
Farsangi táncestély	1
Fedőlapok terveinek díjazása és mellékletvázlatok vásárlása	282
Illetékhatárlékok törlesztése	82
Kérelem!	257, 282
Kiállítási anyagunk felrészítése	230
Kiállításokkal kapcsolatos felolvasó ülések	3, 31
Körünk házi estélyei	282
Körünk helyi csoportjainak vezetőségei	106
Körünk közgyűlése	53
Körünk őszi tanfolyamának előkészítő munkálatai	153
Körünk pénztárosának hivatalos órái	230
Körünk turócszentmártoni helyi csoportja	230
Körünk vidéki helyi csoportjainak vezetőségeihez	230
Lapunk bekötési táblája	203
Lapunk főmunkatársa és rovatvezetői	105
Nyomatványkiállításaink	230
Nyomatványkiállítás Debrecenben	107
Nyomatványkiállítás kongresszusaink alkalmából	202
Szabadelőadás	30
Szaktanfolyam Kolozsvárott	202
Szaktanfolyamunk	82, 229, 283
Szaktanfolyamunk állami támogatása	53
Szaktanfolyamunk anyagi támogatása a főnökegyesület részéről	129
Szaktanfolyamunk befejező előadásai	29, 54
Szaktanfolyamunk előadásainak ismertetése	1, 29, 282
Szaktanfolyamunk programja	2, 257
Vidéki csoportjaink vezetőségeinek figyelmébe	153

Pályázati hírek.

A Berthold-féle minta-cserepályázat	107
A békécsaba — gyulai helyi csoport pályázata	82
A Biró és Schwarcz-nyomda impresszum-pályázata	56
A Silberer-féle számlapályázata	57
A Szakegyesület pályázata az Utikalauz cimlapjának szedésére és nyomtatására	130, 205
A Szakkör levélfejpályázata	3
A Thália-nyomda levélfejpályázata	233
A temesvári levélfejpályázat	5, 83
A választójogi nőkongresszus bélyegpályázata	206
Az aradi levélfejpályázat	5
Az okmánybélyegek pályázata	232
Irodalmi pályázat	107
Körünk pályázata a Grafikai Szemle belső évi cimlapjának szedésére és nyomtatására	205, 233, 258, 284
Körünk újabb pályázata egy számla szedésére	3
Lapunk irodalmi pályázata	130, 154
Nyitrai pályázat újvi lapra	4
Pályázat hirdetésoldalra	155
Pályázati eredmény	178
Pályázat impresszumra	5

Pályázat meghívóra és bélyegre	155
Pályázat okmánybélyegkek tervrajzaira	108
Pályázat plakátra	107, 284

Beküldöttek.

A beküldött fali-, előjegyzési- és zsebnaptárakról	11, 31
A berni Verein zur Förderung der Gutenbergstube. g.	155
A nyitrai helyi csoport nyári mulatóságának meghívója. g.	156
A nyitrai Huszárnyműdából	204
Aradi hirdetések	283
A Rigler József Ede rt. zárszámadása. o.	180
A Szakkör kolozsvári csoportjának János-ünnepélyi meghívója. n.	156
Az aradi Zlinszky-féle nyomdából	258
Az idei újról üdvözlőlaponokról és nap-tárakról	8
Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola értesítője. s.	155
A Szabadsajtó-nyomda rt. egy kártyája. d.	179
Birálatra beküldött nyomtatványok	54, 130
Debreceni nyomtatványok	204
Könyv a könyvről. G.	231
Máramaroszigetről	258
Mindenkor örömmel számolunk be. g.	179
Miskolcra	258
Négy Évtized	204
Röpke Lapok	55
Szegedi hirdetések	205

A papírszakmából.

A hermaneci papírgyár rt.	85, 131
Amerikai újságpapír	207
A nezideri papírgyártó rt.	34
A papírgép feltalálójának szobra	233
A szolnoki papírelmezgyár	108
Drágul a papír	59
Fa — papírból	13
Fizetésképtelenség	181
Hengeres csomagolópapír és papírcsacskógyár	85
Horvát Papírkereskedő Társaság m. sz. Zágráb	34
Katasztrófa a fiúmei papírgyárban	60
Merített papírok szállítása	13
Oszták-magyar papírexport Bulgáriába	59
Papír bambuszról	290
Papírgyárosok közgyűlése	109
Szedő Gáspár és Társa	181
Szedő Gáspár papírkereskedelmi rt.	260
Tűz egy papírgyárban	156
Uj nyersanyag papírgyártáshoz	290
Unitas papírkereskedelmi egyesület	13, 85
Üzembeszüntetés	60
Zárszámadás	131, 156

Korrektori rovat.

A házi korrekturák felülvizsgálása. H. R.	207
A „mellett” helyhatározóval használt hibás szólásmódok. Sch. Á.	57
Az igetőkkel és gyökerekkel való hibás összetételek. Sch. Á.	180
Hibásan képzett határozó összetett szók használata. Sch. Á.	285
Kétségtelen hibák. R.-r.	259
Milyen gyorsan lehet olvasni? R.-r.	284
Passzív nem negatív! Hilt. R.	259

Irodalom.

A Gyűjtő	109
A magyar nyelv helyesírási szabályai és szótára	34

A Magyar Nyomdászati 25 éves jubileuma	12, 34
A „Stereotypeur” jubileuma	263
A reklám művészete. G.-s.	212
A VNYOSz. hivatalos közlönye	109
Egyesült erővel! G.	233
Ipari pályamutató	239
Jahrbuch der Wiener Graphischen Gesellschaft 1912	109
Magyar Iparművészet	13, 60, 85
Nyomdatulajdonosok Évkönyve 1912-re	60
Papír-Ujság	87
Szakirodalom	12, 34, 60, 109, 212, 233
Szakirodalmunk halottja	212
Uj művészeti folyóirat	61

Technikai ujitások.

Akvarellszerű hatást keltő nyomatok	56
A Mertens-nyomás tökéletesítéséről	55, 286
A színes fényképezés tökéletesítése	84, 206
Egy új bálcsomagoló sajtó	206
Fotografikus gyorsajtó	178
Képek távirati továbbítása a Mortier-eljárás szerint	131
Négy színű réznyomatás	33
Rowotype, új soröntőgép	287
Szinkronikus többszörnyomó eljárás. W. R.	179
Technikai újdonságok	288
Ujjajta nyomdafesték	33
Uj képnymutatógép	287

A betüöntődék legújabb termékei.

A berlini Berthold-féle öntődétől	290
A berlini Woellner-féle betüöntőde újabb termékei	289
A Flinsch-féle betüöntődétől	59, 85
Bernhard-iniciálék, Bernhard-kurziv	263
D. Stempel-féle betüöntődétől	59
H. Berthold berlini betüöntődétől	59
J. G. Scheller & Gieseckétől	59
Wienykn-kurziv	264

Feljegyzések.

A Bakáts-téri sokszorosító-irányú szakiskola	35
A bizalmiférfi-intézményt Norvégiában is elismerték	263
A budapesti könyvkötőmesterek	14
A dán-keletindiai sajtó	135
A fehér cár birodalmából	64
A Franklin-nyomda	61
A Franklin-Társulat nyomdai szak-személyzete	261
A Gutenberg-szobrok	209
A hirdetés államosítása	296
A hollandi nyomdászok bérszabályzata	88
A képes levelező-lapok terjedése	13
A könyvkötőmunkáknál	294
A legérgebb magyarnyelvű nyomtatott könyv	298
A levelezőlapok előírás szerinti nagysága	183
Állítólag olcsóbb lesz a hírlap-bélyeg ára	182
Alsókubinból	111
Általánosan kötelező nyomtatvány-árszabályok	136
A mainzi Gutenberg-Gesellschaft	238
Amerikából	64, 159
A m. kir. postahivatal	35
A Mödlingi gyorsajtógyár budapesti fióktelepe	110

A munkaidő- és munkabérszabályok tárgyalásairól.	135
A munkás heti beresetéből mennyi tiltható le?	300
A műnyomópapír tartóssága	300
A Nap lapkiadó és nyomdai rt. csődje	183
A nemzetközi kiadói kongresszus	133
A németországi segédmunkás-szövetség	16
A Niederösterreichischer Korrektoren-Klub	134
A nők éjjeli munkájáról szóló törvény magyarizatos kiadása.	112
A nők éjjeli foglalkoztatása	16
Anyaegyesületünk fennállásának fél-százados jubileuma	208
Anyaegyesületünk jubileuma	235
A Nyugat irodalmi és nyomdai rt.	135
Aradi hírek	62
Arany ünnep	86
A Telegdi-féle üzleti-könyv- és papír-árugyár rt.	184
A vakok nyomdája Franciaországban	298
A védjegyeknek üzleti nyomtatványokon	295
A világ legnagyobb könyve	299
A VNYOSz.	87
Az „Ansichtok”. St.-rz.	211
Az Athenaeum-nyomda	14
Az autotípia feltalálója meghalt	238
Az eltörtlét ünnepek	181
Az idei Tavaszi Vásár	62, 110
Az Országos Iparegyesület	110
Az ólom áremelkedése	211
Az új vidéki nyomtatványárszabály	15
Az üzleti grafikai kiállítás	260
Berger és Wirth festékgyár	300
Betűk be- és kivitele	293
Beviteli tilalom	263
Biró Mihály gyűjteményes kiállítása	132
Cégváltozások	14, 86
Debrecenből	110
Egy képes újság jubileuma	184
Előadások a sokszorosító iparok köréből	109, 133
Felolvasás a grafikai művészetekről	36
Felszámolás	87
Földalatti függő nyomda	62
Fővárosi hírek	14, 34, 61, 86, 109
Francia könyvnyomatók kiállítása	293
Gleitsmann E. T. festékgyára	300
Grafikai kiállítás	133, 157
Grafikai kiállítás Temesvárott	235
Gross-Berlin könyvnyomató ipara	210
Gutenberg nyugvóhelye	111
Hans Wunder	295
Háromszinnyomatok a Rigler-nyomdából	300
Híbaigazítás	112
Hódmezővásárhelyről	15
Iparművészeti kiállítás Kolozsvárott	87
Itt a szabadságok ideje!	160
János-ünnepélyek	134
Japánból	63
Jubileum	86
Jubiláló vidéki lap	36
Kallós Ödön, grafikai szaküzlet	87, 301
Két millió példány	295
200.000 példány hatoldalalapot nyomtat	183
Kisplasztikai kiállítás	61
Kitüntetés	158
Kolozsvári hírek	111, 236
Külföldi hírek	15, 36, 62, 88
Különös csalási eset	210
Londonból	88
Los Angelesből	301
Lovag Falk ünneplése	291
Lovag Falk Zeigmond	234
Magyar lap Párisban	237
Magyar sokszorosító műipar rt.	182

Magyar Szakírók Orsz. Egyesülete	292
Matador sorfesztítő címíráások fiók- jaihoz	301
Miskolcrol	62
Nagybányáról	15
Nagykanizsáról	15
Nemzetközi konferencia	292
Nemzetközi könyvpiari és grafikai kiállítás Leipzigben 1914-ben	36, 208 [260, 291]
Nemzetközi naptárkiállítás	261
Németországi grafikusok Budapesten	157
Névjegy gránitból	299
Nyitrán	62
Nyomdász, mint feltaláló	63
Országos amatőr- és népművészeti kiállítás	15
Önberakó készülékek terjedése a vi- déken	238
Padua	15
Palackok papírból	297
Papírpári kiállítás, Berlin 1913	292
Papír-, nyomdai tisztviselők és alkal- mazottak egyesülete	158 62
Pártszervezetünk nyomdájába	262
Portó készpénzben	87
Pozsonyból	298
Rege a papír feltalálásáról	295
Roman Scherer A.-G.	62
Sátoraljujhelyről	14
Szegedről	15
Szolnokról	61
Uj betűöntőde a fővárosban	159
Ujfajta kéziratartó	36
Uj irodalmi részvénytársaság	182
Uj lapkiadó rt.	15, 62
Uj lapok	134
Uj nyomdai részvénytársaságok	134, 159, 210, 262, 294
Uj papírarugyár	14
Uj részvénytársaságok	159
Ujsághirdetések kiállítása	261
Üzletihelyiségáthelyezés	184
Üzleti grafikai kiállítás	234
Vallási heccsek szitása	236
Vállalati hírek	36, 159, 237, 261, 294
Vegyes hírek	16, 111
Vidéki hírek	14, 36, 62, 87, 110
Zárszámadások	35, 87, 134, 184
Zircről	15

Hivatalos rész.

Évi zárszámadás	37
Körünk hivatalos órái a nyári hó- napok alatt	88, 107
Leipzig	306
Nyilvános köszönet	37
Pénztári kimutatás 1911. évi novem- ber hórol	16
Ugyanaz 1911 december hórol	39
Ugyanaz 1912 januárról	65
Ugyanaz 1912 februárról	90
Ugyanaz 1912 márciusról	114
Ugyanaz 1912 áprilistról	137
Ugyanaz 1912 májusról	161
Ugyanaz 1912 júniusról	186
Ugyanaz 1912 júliusról	212
Ugyanaz 1912 augusztusról	339
Ugyanaz 1912 szeptemberről	265
Ugyanaz 1912 októberről	303
Rendes évi közgyűlés	89
Választmányi ülés (1912 január 25)	38
Ugyanaz 1912 február 22-én	64
Ugyanaz 1912 március 18-án	90
Ugyanaz 1912 április 19-én	112
Ugyanaz 1912 május 20-án	136
Ugyanaz 1912 június 21-én	160
Ugyanaz 1912 július 31-én	185
Ugyanaz 1912 augusztus 28-án	301
Ugyanaz 1912 október 4-én	264
Ugyanaz 1912 november 7-én	302

Mellékleteinkről.

Egyes számok mellékleteinek fel- sorolása 40, 68, 92, 115, 140, 164, 242	[303]
Karácsonyi számunk mellékleteinek bírálatá	67
Lapunk június havi mellékletei	164
Mellékleteink bírálatá 139, 162, 187, 214	[240, 267, 307]
Mult évi dec. számunk mellékletei	17

Szerkesztői posta.

Arad	40
Ellenbogen S., Máramarossziget	18
F. E.	140
Kassa	40
L. A., Gy.	215
Leipzig	268
R. H., Debrecen	242
R. T. J., Szeged	242, 268
Sz. I., II.	140
Sz. J.	40

Külön szövegmelléklet a szeptemberi számhoz.

Az 1913. évi Nyomdász Évkönyv és Utikalauz-cimlap pályázatára be-
érkezett munkákról szóló bírálati
jelentés. *Wanko Vilmos—Fröhlich
Samu.*

Műmelléklek.

Almási és Horovitz-cégjegyek	II
A levelezőlappályázat két díjazott munkája	I
Árvai szálloda számolócédulája	XII
A szaktanfolyam halgatóinak munkái 18 mellékleten. Kezdők munkái: I., II. betűvetési gyakorlatok (8 példa); III., IV. névjegyek (17 példa); V., VI., VII. cégjegyek (9 példa); VIII., IX., X. levélfe- jek (7 példa). Haladók munkái: XI., XVII. levélfejek (4 példa); XII., XV., XVIII. cégjegyek (6 példa); XIII. hirdetés; XIV. meghívó és músor; XVI. két cimlap	IX
Aszodi meghívó	XII
Az okmánybélyegpályázat nyertes művei (2 melléklet)	VII
Az Utikalauz-cimlappályázaton részt- vett 7 munka (4 mellékleten)	X
Bauer'sche Giesserei körlevele	IX
Bäck-féle reklámcédula	I
Berger és Wirth festékgár reklám- mellékletei	XII
Biró Mihály művei (4 melléklet)	X, XII
Busztin-levélfej	VI
Csernyegi-féle körlevél	VI
Debreceni meghívó. Ételárjegyzék	IX
Előfizetési felhívás	X
Esküvői meghívó	VII
Esküvői meghívó, meghívó mulat- ságra	V
Fekete és Verdóssy újévi köszöntői Gara Arnold műveiből (2 melléklet)	IV
Gazdasági gépgár, Biró-féle levél- fejek	I
Gleitsmann-festékgár remlámlapjai	XII
[VII, X., XII]	
Gleitsmann-levélfej, Ménesi-féle bo- riték	V
Grafikai Szemle levélpapírja	VII
Grosz és Kallós körlevele	II
Hackenbach reklámcédula	II
Hahn Artur, Jung Istvánné cégjegyei.	XII
Biró Sándor reklámlapja	III

Hans Wunder-festékgár melléklete	XII
Három cégjegy	VI
Három cimlap	III
Három színnyomat Riglertől	XII
Hatféle rajzolt névjegy	I
Hírlapszedők meghívója	II
Herceg-féle számla	IV
Huszár István számlája	XI
Huszár-féle levélfej és levélboríték	V
Jubileumi meghívó, árjegyzék-cim- lap, esküvői meghívó	IV
Kada és Szentgyörgyi cégjegyek, körlevél	VIII
Kallós Ödön körlevele	III
Két levélfej	III
Kilencféle lapfej (három melléklet)	IX
Koblinger körlevele	II
Kossak és Phönix fémárugyár cég- jegyei	III
Könyvcimlap és könyvoldal	VII
Könyvcimlap, meghívó	III
Könyvcimlap, Sachs-féle reklámlap	III
Könyvfedőlap	X
Könyvtárjegyzék cimlapja és belső oldala	VIII
László-féle levélpapír	XI
Lapunk magyar és német elismer- vényei	XI
Lapunk magyar és német újévi lapja	XII
Magántisztviselők levélpapírja	X
Magántisztviselők meghívója	XII
Matador sorfesztítő	XII
Medgyes exlibris. Peterka cégjegye, Lencse újévi lapja	I
Meghívó, Herceg-féle cégjegy	IV
Meghívó táncestélyre	I
Melléklek a Betűvetési gyakorla- tok című cikkhez (3 melléklet)	X, XI
Melléklet a Monogrammról szóló cikkhez	VI
Melléklet a „Példák a gyakorlati életből” című rovatához	II, IV
Melléklek a Számformulárak elő- állítására című cikkhez (3 melléklet)	X
Müller és Bergsmann-féle cégjegyek	V
Músor-cimlap és belső oldal, éttrend	VIII
Négy cimlap	VI
Palatinus-nyomda körlevele	V
Pallas-nyomda naptárfedőlapja	XI
Példák a Saroklevélfejek szedéséről című cikkhez (2 melléklet)	VII
Példák Pollák Aurél cikkéhez	II
Példák a táblázat és a szöveg össze- függése, valamint a körzetek ke- véssé való kihasználása című köz- leményekhez	XI
Pintér, Biró és Sefcsik újévi kö- szöntő lapjai	I
Reklámnyomatvány	VIII
Roman Scherer reklámmellékletei	XII
Röpcédula és két reklámlap	XI
Seidl levélpapírja	VIII
Schidlof és Mikszáth-reklámlapok	V
Szakkör meghívója	XII
Szantanfolyami tanterv	IX
Székesfővárosi házinyomda jegyzéke	VIII
Szinyommat a Jauernik-émlékkönyvből	II
Táncestély-meghívó	XII
Táncrend, músor	IV
Tiszteletjegy, könyvjegy és három cégjegy	XI
Világosság-nyomda jegyzéke	VIII
Weisz divatházának körlevele	IX
Wox Ferenc ifj. cégjegyei 8-féle változatban	V

Hirdetések.

18—28, 41—52, 68—80, 92—104, 116—
128, 141—152, 164—176, 188—200, 216—
228, 243—256, 268—280, 309—320. ol-
dalakon és a fedőlapok 3. és 4. oldalain.

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR

XXII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1912 JANUÁR HÓ

ELSŐ SZÁM

Kérelem a tollforgató szaktársakhoz!

Noha nem öndicsőítés e sorok célja, mégis — szerénységünk dacára — némi büszkeséggel irhatjuk le, hogy lapunk amióta fennáll, nem fejlődött oly mértékben, mint az elmúlt esztendő folyamán. S eme fejlődés előmozdítói kétségkívül azok a szaktársak voltak, akik szükségesnek és üdvösnek találták, hogy lapunk a szakmai tudás fejlesztése és terjesztése érdekében tartalmilag javuljon s a szaktársak igényeihez képest fejlődjön s akik a gyakorlati életben szerzett tapasztalataikat papírra vetve, lapunk szerkesztőségének rendelkezésére bocsátották, hogy e közlemények nyomtatásban való megjelenésükkel közkinccsév, a magyar nyomdászság közkinccsévé váljanak.

Ismételjük: csakis tollforgató szaktársainknak köszönhetjük, hogy lapunkkal a nyomdászság — nagy általánosságban — meg van elégedve, bár jól tudjuk azt is, hogy a szaktársak jogos igényeinek kielégítéséhez nagyban hozzájárultak: lapunk modern nyomdai kiállítása s oktató hatású mellékleteinek nagy száma.

Egy szaklapnál rendkívül fontos, hogy annak tartalma mindenkor friss, sokoldalú és főként oktató hatású legyen s a kor uralkodó irányzatának szóvivője, hű tükre és terjesztőjeként szerepeljen a nagy nyomdászcsaládban, melynek tagjai — különösen Magyarországon — arra vannak ráutalva, hogy egymást oktassák s egymástól tanuljanak.

A már eddig is elért eredmények azonban nem vakitanak el bennünket s nem tesznek elbizakodottakká, mert éppen mi érezzük azt legjobban, hogy feladatunkat — a szaktársak szakmai oktatását — még mindig nem oldottuk meg teljesen úgy, amint azt mi szeretnénk s amint azt a cél maga is megköveteli.

Az új esztendő elején ismét csak megismételjük az egy évvel ezelőtt tett ígérletünket, hogy lapunkat fejleszteni és javítani kívánjuk; de hogy ezen ígérletünket beválthassuk, feltétlenül szükségünk van a tollforgató szaktársak sokkal nagyobb mérvű támogatására. Az elmúlt év folyamán magunk köré gyűjtött szakiró szaktársaink lelkes s mindenkor szolgálatra kész gárdája rendelkezésünkre áll ugyan, de mindamelllett üdvösnek tartjuk, hogy a nyomdászat rohamos fejlődése folytán szükségessé vált nagyobbarányú és alapos szakoktató működésünkben a tollforgató szaktársak nagyobb tömege legyen segítségünkre.

Nem kívánhatjuk, hogy mindenki mély gondolkodásra s széleskörű tanulmányokra valló értekezéseket írjon. Teljesen elegendő, ha a gyakorlati életből merített tapasztalatokat és megfigyeléseket közlik lapunk útján a szaktársakkal. Hiszen sokszor tapasztalhattuk, hogy a fiatalabb szaktársak kisebb fontosságú szakkérdésekkel sincsenek tisztában, holott azoknak a tapasztaltabb szaktársak részéről való megvilágítása nem lenne nagy feladat. Hányszor megtörténik, hogy egy-egy szedő vagy gépmester valamely szép, de nehezebb technikájú nyomtatványt véve mintául, ugyanolyant vagy talán még szebbet óhajtana produkálni s igyekezetét nem koronázza a várt siker, mert nem volt biztos a mintául vett nyomtatvány előállítási technikájában, nem ismerte ama fortélyokat, melyeknek alkalmazásával az készült.

SZAKKÖRI HIREK.

Farsangi táncestély. Körünk ezidei farsangi táncestélyét február 10-én, szombaton este tartjuk meg, még pedig nem az Építőmunkások nagytermében, hanem az *Erzsébet-körül 27. sz. alatti Gambrinus-palota I. emeletén leő Saphir-féle Erzsébet-diszteremben.* A vigalmi bizottság azért próbálkozik ezzel a helyiséggel, mivel a város központján fekszik, minden irányból könnyen megközelíthető és remélhetőleg elég nagy is lesz. Tagsági díjaitak pontosan fizető lagjaink erre az estélyre is ingyenes családjegyet kapnak, aki azonban 3 havi illetékkel vagy többel adós, e kedvezményben nem részesülhet. Nem tagok belépődíja 2 korona személyenként. Az estély tisztá jövendelmét a továbbképző szaktanfolyam költségeinek fedezésére fordítjuk s az e célra szánt adományokat lapunk jövő havi számában nyugtázzuk.

Szaktanfolyamunk előadásainak ismertetése. December hó 5-én vette kezdetét a *betüöntés, tömöntés, cinkgrafálás és galvanizálás ismertetését* felölelő ciklus Herzog Mór szaktársnak a *betüöntésről* tartott előadásával, melyről decemberi számunkban már megemlékeztünk. December 6-án Leitner Rezső szaktárs ismertette a *Monotype-szedőgépet.* A gép kezelésének beható ismertetése után főnökének, Tolnai urnak, a Tolnai Világplajia tulajdonosának lekötelező szivesége folytán — amennyiben az a Monotype-szedőgéppnek két legfontosabb részét, a matrica-szekerényt és alacsony kizáráshoz való legújabb szerkezetet rendelkezésre bocsátotta — bemutatta e két remek géprész, megmagyarázva azoknak működését és kezelését. Az előadást 25 szaktárs hallgatta. December 12-én Paray Illés szaktárs a *tömöntésről* tartott előadást. Hallgatók száma 33. Röviden ismertette a tömöntés multját és annak a mai nyomdászatban való rendkívüli fontosságát. Megmagyarázta, részben rajzok és minták útján szemléltetve tette a gipsz- és papirtömöntést. Ez utóbbinak egyszerű és rotációs gépek részére való előállítását.

December 13-án ugyancsak Paray szaktárs ismertette a *galvanizálás történetét.* Bemutatta szemléltetőleg

a galvanlikések előállítását, megmagyarázva a galvanfürdők és villamos anyagok összetételét, a villamosságnak a vegyületekre való hatását, a közönséges, gyors és hullámfürdők mibenlétét és azok kezelését. Ez utóbbi előadásokon, mintha már kimerültek volna a tanulni vágyó szaktársak, kevesen jelentek meg, de a jelenlevők dicsegetés figyelemmel hallgatták az előadókat. Az elmúlt évben az utolsó tanfolyami előadást Stalla szaktárs tartotta a könyvkészítésről s ezzel a tanfolyam első negyedéve lezárult. A január hó 9-én megkezdett második negyedévet a hirdetészedésről tartott előadások nyitották meg. Január hó 9-én Pavlovszky J. Alajos szaktársunk, a tanfolyamok vezetője nyitotta meg az előadást rövid beszéddel, melyben a hirdetések mai kiállításával foglalkozott s rámutatván azok hibáira, hangoztatta annak szükségét, hogy a hirdetést szedő szaktársak szaktudásukat és tervező képességüket fokozatosan és a korral haladva fejlesszék. Ezután Burgheim Károly szaktárs olvasta fel érdekes értekezését a hirdetés fejlesztéséről, a hirdetészedés mai modern szabályairól. Jelentéktelennek látszó, de a hirdetések modern szedésének szempontjából mégis fontos tudnivalókat mondott el hallgatóinak, akik ezek alapján folytatták a következő előadásokon — január 10, 12, 16, 17 és 19-én — a hirdetések tervezését. Ezen vázlatkészítési gyakorlatokat Burgheim Károly, Prüner Arnold és Novák Alajos szaktársak vezették. A hallgatók száma 26—36 között változott.

Szaktanfolyamunk programja a következő hetekben: Január hó 23-án kezdődött a mesterszedésekről szóló előadásorozat, mely három héten át összesen kilenc előadást foglal le. Ezen ciklus — mint már említettük — szintén vázlatkészítési gyakorlatokon alapul s a mesterszedés körébe vágó összes nyomtatványok tervezésére és szedésére fog kiterjedni. Tanfolyamunk második ciklusának ez lesz a legfontosabb és legérdekesebb előadásorozata, mely a szaktársakat rendkívül érdekli. És méltán, mert már ma is igen szép számmal vannak olyan szaktársak, akik kényszerűségből foglalkoznak jobb akcidens munkák szedésével s gyakorlati ismeretek híján csak nehezen tudnak boldogulni. Érdeklük tehát, hogy tudásukat és ismeretkörüket ily irányban fejlesszék, amire kitűnő alkalom a 23-án megkezdődött vázlatkészítési tanfolyam. A tanfolyam vezetői Pavlovszky J. Alajos, Aigner Antal és Wanko Vilmos. A mesterszedések színezéséről e tanfolyami előadások keretében Faltusz Ede szaktárs fog felvilágosításokkal szolgálni. — Február hó 13-tól két héten át a nyomtatástechnikai előadások második része fog lefolyni. Az első héten (február 13, 14 és 16-án)

Ilyen esetekben szíves-örömet adunk felvilágosítást s tesszük ezt nyilvánosan, hogy a szaktársak nagyobb tömege tudomást szerezhessen arról.

De nem csak szaktechnikai kérdések és megfigyelések közlését kívánjuk a szaktársaktól, hanem arra is kérjük, hogy minden — a nyomdászársadalmat érdeklő eseményről tudósítsák lapunkat. Új nyomda-alapítások, kiállítások, társadalmi és szaktechnikai előadások, céghírek, jubileumok, sajtóhírekről stb. értesítsenek, hogy azokról lapunkban említés, ismertetés legyen leköszölve s e tekintetben számunk is a szaktársak támogatására.

Tehát fokozottabb szakirodalmi és tudósítói tevékenység kifejtésére kérjük a szaktársakat, mert ezzel változatosabbá óhajtjuk tenni a Grafikai Szemle tartalmát. Reméljük, hogy kérésünk nem marad eredmény nélkül s buzgó munkatársaink szaporodásával egy év letelével ismét csak rámutathatunk a fejlődésre s ismételhetjük, amit e sorok elején írtunk: hogy ezt csakis a tollforgató szaktársak lelkes és önzetlen támogatásának köszönhetjük. Ugy legyen!

Nyomtatványkiállításainkról.

Hosszabb szünetelés után ismét munkához látott körünk szakbizottsága s az elmúlt öt hét alatt hat nyomtatványkiállítást rendezett; és pedig egyet a fővárosban, ötöt pedig a vidéken: Nyitrán, Pécsen, Szegeden, Aradon és Kassán.

Örömmel jelenthetjük, hogy eme kiállításaink egytől-egyig sikerültek. Különösen áll ez a fővárosban karácsonykor rendezett három- és négyszinnyomat-kiállításra, melyen olyan tanulmányi anyaggal ismertettük meg a látogatókat, mely párját ritkítja a maga nemében. A vidéki kiállításokról is csak jót írhatunk. Kiállítási anyagunk elsőrendű mesterszedők és gépmesterek munkáinak gyűjteményeiből áll, melyet külföldi nyomtatványgyűjteményekkel egészítettünk ki, úgy hogy a kulturállamok nyomdaiparának fejlettségéről fogalmat alkothattak a szemlélők.

A vidéki városokban kiállításra került anyag legérdekesebb csoportjait kétségkívül a Szakkör levélfel pályázatán résztvevő munkák, idei újévi köszöntő-lapok egy része, valamint a szakegyesület által két év előtt kiírt évkönyv címlap-pályamunkák képezték. Szóval, a vidéki szaktársaknak módjukban volt a legmodernebb nyomtatványokat tanulmányozni. Hiszük, hogy ezt meg is cselekedték s reméljük, hogy kiállításaink oktató hatását az illető városok nyomdászainak legközelebb készítenő munkáin fogjuk tapasztalhatni.

Rendkívül örülnénk, ha az illető városokban dolgozó szaktársak módot nyujtanának nekünk, hogy fenti feltevésünk helyességéről meg is győződhesünk, miért is kérjük őket, hogy az ezen újabb tanulmányaik alapján készült nyomtatványokból juttassanak egy-egy példányt lapunk szerkesztőségéhez.

Nyomtatványkiállításainkkal oktatni akarunk s ez kötelességünk is s viszont jogunk s ismét kötelességünk is, hogy meggyőződést szerezzünk, mily mértékben gyakoroltak azok jótékony, nevelő hatást a vidéki szaktársainkra s mily mértékben fokozódott a szaktudásuk, finomodott, csiszolódott az izlésük.

Kiállításainkkal azonban egyéb téren is óhajtottunk eredményeket elérni és pedig tagállományunk emelkedése tekintetében. A vidéki városokban rendezett kiállításaink — körünk anyagi erejéhez mérten — óriási anyagi áldozatokat követelnek s miután azok megtekintése nincs szakköri tagsághoz kötve: méltán reméljük, hogy az illető városok nyomdászai, akik körünknek még nem tagjai, egytől-egyig azokká lesznek.

Hogy ez így legyen: nemcsak Körünk érdeke, hanem az illető városokban dolgozó szaktársaké is, mert tagjaink szaporodásával — no meg a csekély havi hatvan filléryi tagilleték pontos beszolgáltatásával — megadatik a mód, hogy ilyen kiállításokat gyakrabban rendezhesünk.

Ezek előrebocsátása után áttérünk a kiállításokról szóló tudósításunk kivonatos ismertetésére.

A karácsonyi ünnepek napjain a fővárosi szakegyesületi helyiségekben rendezett *három- és négy színnyomatu kiállításunkon* Faltusz Ede szaktársunk igen szép gyűjteményének egy részét mutattuk be. Összhatásaiban impozáns volt e kiállítás. A rendelkezésünkre állott helyiségek ez alkalommal szűknek bizonyultak az egész gyűjtemény befogadására. A rendezés is példás volt, noha ez igen nehéz feladat volt, mert a kiállítás rendezőjének — Faltusz szaktársunknak — legfőbb törekvése volt, hogy a gyűjtemény legjobb és legszebb oktató példányait helyezze el; eme igyekezete sikerrel járt s csak a helyiség szűk voltának tudható be, hogy a szívet s lelket gyönyörködtető reprodukciók a kiállításból kiszorultak. Az egyes csoportok között egyike volt a legérdekesebbeknek az, amelyik a háromszínnyomás fejlődését tárta elénk. Husz-huszonkét esztendő előtt készült színnyomatok tanuskodtak arról, mily alacsony művészi értékű munkák voltak az akkori színnyomatok s szembeállítva azokat a napjainkban készülő remek művekkel: meggyőződhattünk a klisé-készítés, a festék-gyártás és a színnyomtatás technikájának óriási haladásáról. A legrégebb színnyomatok között ott láttuk a Pesti könyvnyomda részvénytársaságnál 1893-ban nyomtatott *Madonna de la Sediá-t*, az 1891. évben Münchenben készült *A küldönc* című kép reprodukcióját, az 1890-ben nyomtatott *Tigris* című munkát és az ugyanezen évben készült *Virágos kertet*, melyet a londoni Kingstown-nyomdában állítottak elő.

Ezen színnyomatok kezdetlegessége bizonyítja, hogy akkoriban csak egyszerű kísérletek voltak ezek a reprodukciók, melyek mellett ott láttuk korunk legszebb három- és négy színnyomatait, a Lumière, Schelter & Giesecke és a Bruckmann-Mühlthaler-féle természet utáni, eredeti, színes felvételek alapján készült színnyomatokat, valamint a művészi tökéletességet nyújtó Spitzer-típiákat és a londoni Zandernek eljárása szerint készült nyomtatásokat. A kiállított nyomtatások közül körülbelül ötszáz németországi eredetű s ezek a kiállítás gyöngyei. Nemcsak a reprodukáló ipar magas fejlettségéről tesznek tanúságot, hanem a nyomtató gépmesterek magas színvonalon álló szak tudásáról és műzléséről.

Ausztriából harminc műlap származik s ezek pompás kivitele teljesen egyenragu a német munkákéval. E reprodukciók kliséi javarészt a világszerte ismert Angerer & Göschl bécsi cég műintézetéből kerültek ki s ez egyik bizonyítéka annak, hogy a három- és négy színnyomatok művészi kivitele ugyszólván teljesen a klisék kifogástalan előállításán mulik.

Hollandia hatvan, Franciaország ötvenkét, Svájc hetven színnyomattal volt képviselve a kiállításon. Kivitelük szép és művészi érzékű mesterekre vall, de mindamellett meg kell állapítanunk, hogy a német munkák jóval különbek amazoknál. Angol és amerikai színnyomat volt negyvenen felül és ezek szépség és művésziesség tekintetében valóban gyönyörűek, magosan tulszárnyalják a német munkákat. Ezek a színnyomatok nagyszerűen berendezett s az európai cinkografiai iparnál jóval magasabb nivón álló cinkografiai iparról tesznek tanubizonyosságot.

De nézzük a magyar színnyomatokat. Az Athenaeum, Franklin, Pallas, Pátia, Jókai- és Hornyánszky-nyomdákban készült színnyomatok különös figyelmet érdemelnek. Az Athenaeum-nyomdából körülbelül száz nyomatot láthatunk s ezek között a Műveltség könyvtárának színnyomatait is, melyeket összehasonlítva a hasonló irányu „Weltall und Menschheit” című mű Németországban ugyanezen lemezekről nyomtatott mellékleteivel, azon öröndetes tapasztalatra jutottunk, hogy a magyar munkák teljesen egyenértékűek amazokéval. A Pallasban készült színnyomatok dicséretére válnak a nyomtató gépmesternek. Különösen figyelmet érdemelnek a Révai Lexikon három- és négy színnyomatu mellékletei, melyek mellett a német Brockhaus-Lexikon könyomatu táblái művészi szépség tekintetében valósággal eltörpülnek. Franklin harmincnégy színnyomata

Bauer Henrik tart három előadást „A színek és azok alkalmazása a nyomtatásban” címen. Bauer szaktársunk e három előadás keretében kiterjeszkedik a színelméltre, a festékek kémiai alkotó részeinek ismertetésére, a színek keverésére és a színek harmónikus alkalmazására a nyomtatás alkalmával. A gépmester szaktársak tanfolyamának legérdekesebb előadásai közé fogjuk sorozhatni a február 20. 21 és 23-án megtartandó három előadást, melyeken Janovszky János szaktárs a *gyorssajtók szerkezetét és kezelési módját*, Fehér Béla szaktárs pedig a *kőrforgógépek szerkezetét és technikáját* fogja ismertetni.

A szedőgépek üzemen való megtekintését a következő vasárnapokra terveztük: Január hó 28-án a Lanston Monotype szedőgépeket tekintjük meg az Athenaeum helyiségében; február hó 4-én a Linotype szedőgépeket a Nap nyomdájában és február hó 11-én a Typograph szedőgépeket az Európa könyvnyomdában. Ezen érdekes tanulmányi kirándulásokra már most felhívjuk a szaktársak figyelmét, remélve, hogy azokon tömegesen vesznek részt.

Kiállításokkal kapcsolatos felolvasó üléseket rendezünk: február hó 2-án és 18-án, március hó 25-én a szakegyesület nagytermében. A február hó 2-án megtartandó felolvasó ülésen — mely egyben havi ülés is lesz — a levélfej-pályázat munkáit, az ujevü üdvözölő lapokat, valamint az amsterdami Studie-Club által küldött hollandiai nyomtatványokat állítjuk ki és ez alkalommal Pavlovszky J. Alajos szaktárs tart felolvasást. — A február 18-iki felolvasást Pollák Aurél tartja, március hó 25-én pedig Gondos Ignác tart felolvasást. Ez utóbbi két felolvasó ülésen kiállítandó nyomtatványokról körlevélben értesítjük a szaktársakat.

PÁLYÁZATI HIREK.

A Szakkör levélfej-pályázatának díjnyertes munkáit lapunk legutóbbi számában közöltük. Egyesek felszólalásának hatása alatt, kötelességszerűen felvilágosítjuk lapunk t. olvasóit, hogy a levélfejek az eredeti pályaművek, vagyis félig-meddig *nyers* vázlatok után lettek reprodukálva s ez az oka annak, hogy egyes pályaművek rajza — a vázlatokhoz hiven — kissé pongyola. Elkésve bár, de a pályanyertesek reputációja érdekében kötelességünknek tartjuk ezt kijelenteni. A díszítések átrajzolására nem állt elegendő idő rendelkezésünkre s így attól, legnagyobb sajnálatunkra el kellett tekintelnünk.

Körünk újabb pályázata egy számla szedésére Silberer Adolf grafikai szaküzlete megbízásából a Szakkör pályázatot hirdet a nevezett cég használatára szolgáló számla-nyomlatvány tervezésére, illetve szedésére. A részletes fel-

tételeket az 20 oldalon olvasható pályázati hirdetésben közöljük. — Igen érdekes pályázatnak nézünk elébe, mivel eddig — legjobb tudásunk szerint — más tárgyú szedéspályázatot, mint levélfej, levélboríték, levelezőlap, címlap és tagsági jegypályázatot nem irtak ki szakköreink. A feladat megoldása — tekintve hogy sokszövegű, magyar és német számláról van szó — meglehetősen nehéz s ezt még súlyosbítja ama kikötés, hogy a tervezetet a Silberer-féle szaküzlet által képviselt Stempelbetüöntöde valamelyik betü- és körzetfajtájából kell készíteni, ami azonban nem zárja ki azt, hogy a pályázó a szedést egy iniciáléval, monogrammal kombinálja. A feladat nehéz voltára való tekintetből a Silberer-cég 120 koronát ajánlott fel a viszonylag legjobb, legmodernebb munkák díjazására s ezt az összeget az alábbi díjakra osztották fel: a legjobb munkát 60 koronával díjazuk, a másodikat 30, a harmadikat és a negyediket 20—20 koronával. A határidő március hó 25-ében van megállapítva. Összintén óhajtjuk, hogy a nevezett cég páratlan áldozatkészsége folytán kiírt pályázat teljes mértékben és minden tekintetben a Szakkör levélfej pályázatához hasonlóan sikerüljön.

Anyitrai szaktársak újvívűdvözlőlap-pályázatára beérkezett nyolc munkát e hó 18-án bírálta el a szakbizottság. Az egyes munkákra tett megjegyzések a következők: *Phönix*: Sem sorai, sem díszítése nem felelnek meg a modern szedéstechnika követelményeinek. A szöveg tagolása is hibás, nyomása igen tisztá és szép. — *Vázlat I.*: Egyszerű sorok egy iniciáléval díszítve; kár, hogy az utóbbinak jellege teljesen eltér a szedéstechnikától. A papír szélén keskeny, piros keret fut körül, ami kissé zavarólag hat. — *Corvinus I. g.*: Ugyanaz, mint előbbi, de keret nélkül. — *Újvívűdvözlő 1912*: Díszítése, sorcsoportosítása és ennek beállítása kifogástalan. Azzal azonban, hogy a garmond corvinusból szedett „UJ” szónak a „J” betűjét négy cicerós corvinusból vette és tetejébe még pirossal is nyomtatta, nemcsak súlyos hibát, de nagy izléstelenséget is követelt el a szedő. — *Egyenlőség*: Ötlet-szegény munka, a sok lénia és pont nagyon zavaró. — *Sírius*: Vázlat. Sorok beállítása jó, a monogram azonban tulnag. — *Romana*: Diszkrét, izléses munka. — *Bourges*: Sorelhelyezése jó, kár azonban, hogy a szöveg tagolása hibás. Egyébként egyszerű munka. A bíráló bizottság ezek alapján az I. díjat (5 korona) a *Romana* jellegű munkának, a II. díjat (oklevél) a *Bourges* jellegű üdvözlőlap szedőjének ítélte meg. A nyomtatásért az I. díjat (5 korona) a *Phönix*, a második díjat (oklevél) a *Corvinus I. g.* jellegű munka nyomtatója kapta.

egy gépmester munkája. Legtöbbször kifogástalan, ami ezek közül kevésbé jó, azt nem lehet a gépmester rovására írni s okát inkább a klisékben kell keresnünk.

A Pátriából egy Amerikában is dolgozott szaktárs munkái kerültek kiállításra s nyomójuk nagy szaktudását bizonyítják, s azt is, amit az amerikai nyomatoknál fentebb elmondottunk, mert az ott készült színnyomatai sokkal jobbak az itthon, a Pátia-nyomdában készült színnyomatoknál. A Hornyánszky-nyomdából csupán a megboldogult Schimek Ferenc munkáit láttuk, melyek művészi kiviteléről már sokszor volt szó e lapok hasábjain. A Jókai-nyomdából származó apróbb színnyomatok mellett a legérdekesebb volt négy egész ív, amelyeken egy négyszínnyomat mind a négy színe egyszerre — vágott hengerek, négyszeri átzárás segítségével — nyomódott, bizonyoságul annak, hogy a színek egymásra való nyomtatásának megszokott sorrendjét — (sárga, piros, kék, fekete) — bizonyos munkáknál és bizonyos körülmények között meg lehet változtatni, anélkül, hogy ez a színnyomat összhangzását zavarná vagy befolyásolná. Vidékről, sajnos, csak néhány, alig számbajöhető termék volt kiállítva. A legjobbak a gyomai Kner-nyomdából kerültek ki. Ezekon kívül voltak még különleges eljárások útján készült színnyomatok, egy és ugyanazon kép többféle nagyságban és különböző kivitelben, könyomatok szembeállítva négyszínnyomatokkal, egyetlen lemezről készült színnyomatok és autokrom látképes lapok. Lapunk szük keretei nem engedik, hogy a kiállításon látott egyes különleges eljárás útján készült színnyomatok technikájának részletes ismertetésére is kitérjünk; ezt alkalomadtán egy-egy önálló cikkben tesszük, most még csupán annyit tartunk szükségesnek megjegyezni, hogy eme kiállításunk teljesen kielégítő látogatottsága a szaktársak nagy érdeklődését bizonyította s üdvös volna, ha derék Faltusz szaktársunk nagy fáradtsággal, évek hosszú során át összegyűjtött gazdag gyűjteményének ki nem állított másik felét is megismertethetnők a szaktársakkal.

* * *

A Nyitrán 1911 december 17-én rendezett kiállításunkat az ottani Schiller-szálló nagytermében délelőtt 9 órakor nyitottuk meg. A kiállítás dus és változatos anyagát, mely a magyar nyomdászat rohamos fejlődését és az egységes irányhoz való közeledését bizonyítja, a Szakkör szolgáltatta; a munkák nagyobb része a fővárosi nagyobb nyomdák mesterszedőinek és gépmestereinek munkáiból került ki. Wanko Vilmos, mint a Szakkör kiküldöttje, rendezte el a nyomtatványokat szép és helyes csoportokban s az egyes nyomtatványokról és készítési eljárásokról magyarázó előadást tartott a szaktársaknak. A kiállítást nagyszámu és előkelő közönség tekintette meg, különösen a délelőtti órákban, s teljes elismeréssel voltak a magyar nyomdászat termékei iránt. A Szakkör ezen kiállításával is fényes bizonyítékát adta azon kitűzött céljának, hogy nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is kíván működni nemcsak szóval, hanem tettekkel is, ahol — őszintén bevallva — nagy szükség van arra, hogy a magyar nyomdaipar fejlődjék. A kiállított nyomtatványok között megemlítenédek tartom a következőket: Elsősorban ki kell emelnem Pavlovszky J. Alajos munkáit, melyek ugy mennyiség, mint minőség tekintetében dicséretet érdemelnek s melyek ugy a szaktársaknak, mint a közönségnek bő szemléletre nyújtottak alkalmat. Nagyon érdekesek és tanulságosak voltak az ezen munkákhoz felhasznált Mäser-lemezvésetek, melyek mind Pavlovszky szaktársunk szaktudását árulták el. Fekete Béla művészi rajzokkal jó összhangba hozott nyomtatványai azok közé tartoznak, melyek új irányt jelentenek a nyomdászatban s azt is bizonyítják, hogy mily nagy szüksége van egy mesterszedőnek a rajz tudására, ha jobb munkákat akar produkálni. Bauer Henrik és Faltusz Ede három- és négyszínnyomatai mély benyomást keltettek a szemlélőkre, melyektől alig tudott elbucszni a nagyszámu szemlélő közönség. Az Athenaeum műintézet litografiai osztályán készült művészi kivitelű nagy falragaszai elragadtatták a közönséget. Most áttérek a helybeli nyomdák kiállított anyagára. Sajnos, csak két nyomdából

volt alkalmunk ilyeneket szemlélni. Huszár István nyitrai nyomdatulajdonos nyomtatványai között olyanokat láttunk, amilyeneket ritkán láthatunk vidéki városok nyomdáiból. Ezen munkákon meglátszik az egyszerűsége való törekvés és a rendelkezésre álló anyag szolid, de izléses összeállítása. Az Iritzer-nyomda kevés, de meglehetősen jó anyaggal képviseltette magát a kiállításon. Más vidéki nyomdák munkái voltak láthatók. De ezeket és régibb keletű más nyomtatványokat összehasonlítva a fővárosi munkákkal, láthattuk, hogy az utóbbiak mily magas nivón állanak s önkéntelenül is vágyódás fogott el, vajha mi vidékiek is ott tartanánk. Sajnos, vajmi ritkán van alkalmunk modern magyar munkákat tanulmányozni, s kívánatos, hogy erre mód adassék nekünk, hogy izlésünk, tudásunk fokozódjék, s ezért tartom szükségesnek hangsúlyozni, miszerint meggyőződésünk az, hogy eme óhajunk csak a Szakkör útján teljesülhet, miért is igyekeznünk kell azt nemes munkájában támogatni, hogy módjában legyen ilyen kiállításokat gyakrabban rendezni. Végül köszönetet mondok a Szakkör elnökségének és a fáradságot nem ismerő Wanko szaktársnak és a kiállításhoz közreműködő helybeli szaktársaknak, valamint Huszár István nyomdatulajdonos urnak, hogy a kiállítás költségeihez 10 koronával volt szives hozzájárulni, továbbá Deák Lajos nyomdatulajdonos urnak is, aki a kiállítási falragaszokat díjmentesen rendelkezésünkre bocsátotta.

Lencse Antal.

* * *

Nyomtatványkiállítás Aradon. Január hó 6-án és 7-én a Szakkör egy minden tekintetben fényesen sikerült nyomtatványkiállítást rendezett városunkban. Az aradi szaktársak nagy buzgósággal tanulnak, illetve dolgoznak az utóbbi időben s tanujelét akarván ezzel adni annak az új irányzatnak, amely a nyomdaiparban életre kapott. Legutóbb háromféle pályázat is volt Aradon, az egyik hirdetés-pályázat, a másik meghívó-pályázat volt. Az előbbire 31, az utóbbira 12 pályamunka érkezett be annak idején. A harmadik a levélpapír-pályázat volt, amelyet a szaktársak megelégedésére a Szakkör szakbizottsága bíralt el. A bírálat megtörtént és eredményét ünnepélyes formák között a kiállítás megnyitásával egyidőben hirdette ki a Szakkör kiküldötte. A kiállítást szombat délelőtt fél 11 órakor a szaktársak nagy érdeklődése, valamint sok vendég jelenlétében *Buday Gyula* szakegyeteli elnök nyitotta meg. Hosszabb beszédben fejtegette a nyomtatványkiállítás fontosságát, amelyből nemcsak a szaktársak tanultak igen sokat, hanem a nagyközönség is fejleszti a szép nyomtatvány iránti jó érzékét. Az előadás vasárnap délelőtt, fél 11 órakor tartott meg, amelyet *Wanko Vilmos*, a Grafikai Szemle szerkesztője volt szives megtartani. Mindenki által elragadtatással fogadott ügyes magyarzó szakelőadásban ismertette a mai modern irányzatot. Egyben megállapította, hogy az aradi szaktársak, bár lassan, de jó uton haladnak. Majd a levélfej-pályázat eredményét hirdette ki, egyben elmondván minden pályamunkáról a bíráló bizottság véleményét; rámutatott azok hibáira s tanácsokkal szolgált, miképpen lehet azokat megjavítani. Az aradi szaktársakat további ernyedetlen tanulásra biztította, tolmácsolván a Szakkör vezetőségének ama álláspontját, hogy lelkes munkálkodásukban minden erejével támogatja s ellenértékül csak azt kívánja, hogy ők is bizalommal viseltessenek a központ iránt s annak működését előmozdítandó arra törekedjenek, hogy egytől-egyig a Szakkör tagjaivá váljanak. A mindenképpen sikerült kiállítást vasárnap délután öt órakor zárták be.

Klein Mór.

* * *

Nyomdász-jubileum és nyomtatványkiállítás Pécsen. A karácsonyi ünnepek alatt tartotta meg a Szakkör a pécsi nyomtatványkiállítást, mely alkalmat felhasználta az ottani szaktársak, hogy két veterán szaktársunkat — *Bodensteiner Antalt* és *Grebenz Lajost* — ünnepeljék azért, mivel már négy évtizedet meghaladó időn át tapossák a munka széles, de göröngyös országutját. A jubileumi ünnepély a városháza közgyűlési termében karácsony első napján délelőtt megtartott disz-

Pályázat impresszumra. A *Biró és Schwarcz* könyvnyomdai cég az üzemében készülő nyomtatványokon alkalmazandó impresszumra pályázatot hirdet, mely lehet tisztán rajz vagy szedéssel kombinált. A rajz oly modorban készítenendő, hogy az három különböző nagyságban legyen reprodukálható és minden nagyságban kellő hatással bírjon és a művészi felfogásnak megfelelően. A szöveg a következő: „*Biró és Schwarcz könyvnyomdája, Budapest, VII., Dohány-utca 31. Telefon 103—43.*” A pályázaton bárki, számhoz nem kötött mennyiségű munkával részt vehet. A pályamunkák a pályázó nevét magában foglaló jelíges levéllel a pályázatot kiíró céghez küldendők be. Pályadíj 25 korona, jogában áll azonban a pályabírósnak bármely munkát 10 korona árban megvételre ajánlani. A pályamunkák beküldésének határideje 1912 március hó 5-ike. Az összes beérkező pályamunkák a Grafikai Szemleiben reprodukáltaknak.

A temesvári levélfej-pályázat, melyet a Szakkör az ottani szakegyesületi helyi csoporttal karöltve kiírt: nem járt a megkívánt eredménnyel, amennyiben december 31-ig mindössze két munka érkezett be, miért is a határidőt egy hónappal meghosszabbították.

Az aradi levélfej-pályázat. Az aradi szakegyesületi helyi csoport még a múlt évben levélfej pályázatot írt ki, amely az év végén lejárt. Beküldetett összesen 30 pályamunka 15 jelige alatt, ezek közül kettőt egy tanonc küldött be s így ez a pályadíjak megítélésénél számításba nem vétetett. A pályaműveket körünk szakbizottsága bírálta és a bírálatot lapunk szerkesztője az Aradon, január hó 7-én rendezett nyomtatvány-kiállításon szakelőadás keretében hirdette ki. A bíráló bizottság bírálatát a következőkben ismertetjük: Általánosságban bírálva a pályamunkákat örvendően állapítható meg az a tény, hogy aradi szaktársaink izlése az utóbbi pár hónap alatt jelentékenyen fejlődött. A pályaművek nagy része tanuskodik arról, hogy az ő körükben is mindjobban és jobban tért hódít a fővárosi mesterszedők által kultivált irány, mely a szépek megtestülését az egyszerű összeállításhoz, arányos terbeosztáshoz, izléssel és gondnal megszedett nyomtatványban látja. Van ugyan néhány oly munka is mely meg a régi, lenniát csürő-csavaró iránynak a helyegét viseli, de ezek szerencsére, csak nagyon kis százalékát képezik az összes munkáknak. Nyomtatás-technikai szempontokból bírálva a munkákat, meg kell állapítanunk, hogy e téren csak jót láttunk. A pályaművek nyomtatása általában jó, szép és tiszta; színösszeállításuk pedig szintén jó. A részletes bírálat: *Corvinus I, II.* Modern összeállítású munka, melynek jó összetételét némileg befolyásolja a fősor, amelyet a többi szövegbetű félköréjéből

szedett a pályázó. — *Manon Lescaut*: Izléses, modern levélfej, diszkrét vonaldiszitással. Hibái: a mellékes szövegcsoport ismétlése és az ennél elkövetett csunya és helytelen elválasztás. — *Hungária*: E munka valamennyi pályamű között legegyszerűbb (szép sorcsoport, alul és felül vörössel nyomtatott léniaik között) és legmodernebb. Első helyre lett volna helyezendő, ha a bizottság nem lett volna figyelemmel arra, hogy vidéki megrendelő és egy uri divatruház levélfejről van szó, amelynél szükséges valamelyes, szerény díszítés is. — *Iharius*: Helyes és arányos beosztású munka, melynek díszítése is jó. A levélfejhez használt betűfaj (Eckmann-típus verzálisai) azonban hátrányosan befolyásolja a munka jó összehatását. — *Szerény I*: Egyszerű soraival és a díszítésül használt vonalakkal jó hatású munka lett volna, ha a szinformákat felcserélték volna, vagyis a fősört és a lakácimet nyomtatták volna feketével és az ezen két sor között elhelyezett két sort valamint a léniaikat pirossal. — *Szerény II*: A szükségesnél több vonalat használtak díszítésül, mind amellet azonban elég jó összehatású munkát állítottak elő. — *Egyszerű I*: Modern gondolkodásra valló munka, melynek nagy hibája, hogy szedője a papírfelületet aránytalanul osztotta fel. A sorokat mindenesetre más, szélesebb írásfajból kellett volna kiszedni; ezáltal a szövegcsoport mellett levő üres mezők arányosabb alakot nyertek volna. A szövegcsoportot körülvevő arannyal nyomtatott elipszis alak nem sokat használ a munkának. — *Egyszerű II*: Ugyanaz, mint *Egyszerű I*, de az elipszis alakban körülfutó pontok nélkül, s így jobb is, mint az előbbi. Nyugodtabb hatású. — *Egyszerű 23*: Jól szedett sorok, egyszerű díszítés. Jó munka. — *Egyszerű Ia, IIa*: Nyugtalan betű és sok vonal használata miatt nyugtalan hatású munka. — *Sigma*: Sorelhelyezésben valamennyi munkától eltér, amennyiben amazoknál minden sort a papír közepére állítottak és a mellékszöveget szimmetrikusan helyezték el. Ennél a munkánál a mellékes szöveg (telefon) baloldalt van elhelyezve. Ez annyiban nem helyes, amennyiben egy ilyen összeállítású levélfejnél a súlypontnak baloldalon kell érvényesülnie. Díszítése egy keveset túlleng. — *Lyra I, 2, 3*: Egyszerű soraival s sablonos díszítéseivel eredetiségre valló törekvést árul el. — *Törekvés IV*: Összeállításában nem eredeti munka, díszítése is kezdetleges és a régi irányra emlékeztet. — *Coppélia*: Nyugtalan összeállítású; a sok kazetta nagyon zavarólag hat. — *Typographia*: Elég jóhatású munka lenne, ha a betűfaj szerencsésebben választja meg a tervező. Tulságosan keskeny betűfaj levélfejhez használni: nem szép, s nem is célszerű. Térleosztása és díszítése egyszerű és csinos. Az alapnyomatot hátran elhagyhatták

gyűlés keretében folyt le, melyen megjelentek Visy László, Pécs város főispánja, Taizs József nyomdatulajdonos és Valkó Béla nyomdaigazgató mint a jubiléumok főnökei, a helybeli szaktársak, köztük sokan családjukkal, a szociáldemokrata pártszervezet kiküldöttjei, továbbá küldöttségileg képviseltették magukat a kaposvári, nagykanizsai és szekszárdi szaktársak, míg az Ébredés dalkör sürgönyileg üdvözölte egykori tevékeny tagtársát: Grebenz Lajost. Az elnöki megnyitó után a Pécsi Gutenberg Dalkör üdvözölte dallal a jelenlevőket, majd Schlesinger Gyula szaktárs szavalta el Friedrich József szaktárs ez alkalomra írt *Negyven év* című versét. Ezután a Vas- és Fém-munkások Dalárdája énekelt, mire dr. Hajdu Gyula ügyvéd mondta el ünnepi beszédét. Az ünnepi beszéd elhangzása után következett a pécsi szaktársak és a jubiléumok főnökei által közösen vásárolt emléktárgyak, valamint a kaposvári szaktársak által Grebenz Lajos részére küldött emléktárgy átadása, miközben a vidéki küldöttek üdvözölték a jubiléumokat egy-egy rövidke beszédben. A helyi sajtó nevében Végh Lajos, a Pécsi Közlöny szerkesztője, intézett beszédet a jubiléumokhoz, mely után a Gutenberg Dalkör és a Vas- és Fém-munkások Dalárdája által előadott összkar fejezte be a szépen sikerült ünnepélyt. Este pedig egyik pécsi vendéglőben kedélyes estélyre gyűltek egybe a szaktársak, ezek hozzátartozói, nemkülönben a jubiléumok számos ismerőse, hol is a Gutenberg Dalkör éneke mellett a legvidámabb hangulatban a késő éjjeli órákig maradt együtt a társaság. A diszközgyűlés lezárása után az ott jelenvolt közönség testületileg átvonult a pécs-belvárosi fiúiskola rajztermében rendezett nyomtatványkiállítás megtekintésére, ahol *Gondos Ignác*, a Szakkör kiküldötte kalauzolta a megjelent vendégeket s eközben szakszerű magyarázatokkal szolgálván a kiállított anyagról. Különösen a legutóbbi szakköri pályázat anyagát ismertette kimerítően Gondos szaktársunk, ki tagja lévén a pályázat bíráló bizottságának, beszédjében úgyszólván az egész bíráló bizottság által beható tanulmányozás után leszűrt véleményt tolmácsolhatta a hallgatóságának; közben felhasználta az alkalmat s megemlítette a főispán előtt, hogy a Szakkör, mely oly kulturumkát végez, kénytelen nélkülözni az állam segítségét. — Ami a kiállítás anyagát illeti, annak legnagyobb részét a Szakkör gyűjteménye képezte, míg a helybeliek részéről csak Taizs József és Tóth Antal nyomdaja állítottak ki egy-egy kollekciót. Bár a Szakkör gyűjteményének egyik-másik része ismerős volt előttünk — hiszen ez a kiállítás már az *ötödik*, mit a Szakkör Pécsen rendezett —, azért csak szép dolgokat láthattunk ott a Világosság-nyomdából, az Athenaeumból, ifj. Aigner Antal és Pavlovsky J. Alajos mesterszedő, úgy Faltusz Ede és Wandra Lajos gépmester szaktársaktól, továbbá a vidék egyik-másik jobb nyomdájából: Egerből, Szombathelyről stb. A két pécsi cég munkáin meglátszik, hogy készítőik igyekeztek haladni a korrall; ámbár a kiforratlanság nyomai itt-ott feltűnedeznek, azért akadt köztük elég, ami némi csekély javítással tökéletesnek lenne mondható. A tanulság pedig ebből az, hogy jó munkát végezne itt Pécsen is egy szaktanfolyam... S hogy ez létesüljön, az csak a pécsi szaktársakon mulik: fogjanak össze komolyan s hassanak oda, hogy a jövő telre tető alá hozzák a szaktanfolyam ügyét, melytől a pécsi főnökök és a város tanácsa bizonyára nem fogják megtagadni jóakaratu támogatásukat; a Szakkör pedig legkevésbé!

* * *

Nyomtatványgyűjteményünk sikere az amsterdami nemzetközi nyomtatványkiállításon. Jelen beszámolóink sorát az amsterdami Studie-Club által karácsonykor rendezett nemzetközi kiállításra küldött gyűjteményünkről nyilvánított hollandiai vélemény rövid ismertetésével zárjuk le. Jölesőleg vesszük tudomásul, hogy a magyar nyomtatványok — tulajdonképpen a tanműhelyben, Károlyi- és Világosság-nyomdákban készült nyomtatványok — igen jó fogadtatásban részesültek németalföldi szaktársaink részéről. Pedig a kiállítás anyaga bővelkedett külföldi, angol, amerikai, francia, spanyol, német stb. nyomtatványokban, amelyeknek szépsége elragadtatta a szemlélőket. Hogy a magyar

F. K.

sajtótermékek mégis szerfelett megnyerték az ottani közönség tetszését, azt annak tulajdonítja a vélemény írója, hogy a mi nyomtatványaink a többi nemzetbeli származású nyomtatványok mellett egész különleges, friss gondolkodásra és egyszerű szedéstechnikára valló irányzatot képviselnek. A Studie-Club egyébként teljes elismerését fejezte ki a gyűjtemény szépsége felett s viszonzásul egy kisebb gyűjteményt küldött hollandiai nyomtatványokból, melyeket legközelebbi havi ülésen kiállítunk s annak idején bírálat és ismertetés tárgyává tesszük.

* * *

A szegedi és kassai nyomtatványkiállításokról — helyszüke miatt — a jövő számunkban hozunk részletes ismertetést.

Modern névjegyekről.

A természet örök törvénye: az átalakulási folyamat, amint azt tudjuk, megvan az ember természetében is. Szinte irtózik a folytonosan egyforma, mindig ugyanazon dolgoktól, amelyeket lát, hall, érez. Keveri és nagy kedvvel kultiválja a változatosat és mindig valami újabbat, az előbbitől eltérőbbet akar produkálni.

Ezen kis bevezetés után rátérek a nyomdaiparban végbemenő ugyan ezen természeti törvények folytán való átalakulásra és a legkisebb nyomtatványunk, a névjegynek az átalakulási folyamatáról mondom el egyet-mást.

A névjegy, melyről azt lehet mondani: egyike a legelterjedtebb és leghasználatosabb nyomtatványoknak, mindeddig még a legkisebb átalakulást mutatja. Készültek ugyan ugy kö-, mint könyvnyomdai uton finom dolgok, azonban legtöbbszörre a megszokott sablon szerint, ahogy ezt évtizedek óta bizonyos szabályok szerint előállították.

A névjegy szedésénél eddig bizonyos szabályok közt mozghattunk csak; hogy milyen szabályok ezek, azt hiszem nem kell külön fejtegetnem, mert hisz még az is, aki nem szedett soha névjegyet, valószínűleg birtokában van a sajátjának vagy pedig az életben léptenyomon találkozik ilyenekkel s láthatja, hogy azok meglehetősen egyformák, legfeljebb a papírnagyság és minőség változik néha.

Ezen legkisebb nyomtatvány hivatása, mint a neve is mutatja: az emberek érintkezését megkönnyíteni egymással ott, ahol azt a szükség megkívánja: bemutatkozásoknál, látogatásnál stb. Szerintem pusztán az illető neve, esetleg állása, cimere szolgál a névjegy szövegeként. A foglalkozás, lakás, egyéb megjegyzés is előfordul, ám ennek már bizonyos reklám-íze van s így nem tartozik szorosan e kategóriába.

Hogy fejlettebb izléssel képesek vagyunk tetszetősebbet, kedvesebbet előállítani, azt bizonyítja a mellékletek között található tábla is, amelyen egynéhány igen szép, modern névjegyet látunk, melyek igaz ugyan, hogy rajz útján lettek előállítva, azonban igen könnyen utána szedhetők, csak a betűt és elhelyezést kell jól megválogatnunk.

Ezért örömmel és bizonyos lelkesedéssel fogadhatjuk azokat a névjegyeket, melyeket jelen számunk mellékletei közt bemutatunk. A *Károlyi-nyomdából* kerültek ki, mint sok egyéb izléses és nagy körültekintéssel készült nyomtatvány jeléül annak, hogy ott a haladással nem állanak hadilábon.

Az ilyen megoldású névjegyek egyébként meglehetősen kedvelté válnak örövendek s így remélhető, hogy az ezekhez hasonló kivitelű névjegyek használata nemsokára nagyobb mértékben fog elterjedni.

Sokan felhasználják a névjegyet írásbeli közleményekre, mint pl. névnap, születésnap gratulációk és sok egyéb apróságokra; ilyeneknél persze a papír megválasztására nagyobb gondot kell fordítani, mert hiszen van igen szép, modern papírunk, melyen a nyomás kifogástalan, azonban írásra nem alkalmas; ezt csak azért tartottam szükségesnek megjegyezni, hogy a megrendelővel ezt közölni kell, ha ránk bizza a teljes előállítás.

A mellékelt névjegyeknél igen érdekes jelenség, amivel idáig talán még egyáltalán nem, vagy csak nagyon ritkán találkoztunk, az, hogy

volna. — *Phönix*: Egész felépítésében értelemszerűen tagolásában hibás munka. (Lásd a jelen füzetben „Példák a gyakorlati életből” című cikkét.) — *Vonal I, II*: Szövegének tagolása és csoportosítása helyes, de diszítéssé zavaros lénia kombináció. — *Tanuló szedte I*: Mint komoly pályamunka figyelembe nem vehető, mert diszítése nemcsak, hogy nem modern, de nem is alkalmazkodik a szöveghez. Nyilvánvaló, hogy a diszítést előre megszédte s a szöveget csak azután illesztette be a keretbe a buzgalkodó tanonc, amit neki nem is lehet bűnül betudni, mert a *tanítómestereknek volna kötelessége* őt kioktatni, hogy előbb a szöveget kell kiszedni s a diszítést ehhez alkalmazni. A levélfej diszítése egyébként egy már megjelent melléklet diszítésének hű másolata. Figyelmébe ajánljuk az illető jövődéli szaktársának, hogy ha már önálló munkát nem bír előállítani s arra van utalva, hogy egy már kinyomott nyomtatványunk a diszítését pontosan utána szedje, akkor válaszon ki magának modernebb, valamely most megjelent szaklapimellékletet s utánozza annak a diszítését, ne pedig 3–4 év előtti keletűt, mert hét-három év óta óriási fordult a vezető mesterszedők szedésirányzata. A második *Tanuló szedte II*. jelgégű munka diszítésére a fent elmondottak vonatkoztathatók. A szorgalmas próbálgató tanuló dicséretére legyen mondvá, hogy ennél már szerencsésebben választotta meg a lemásolandó keretet, mert ez egyszerűbb s a szöveghez is jobban alkalmazkodik, s ha a foglalkozást feltüntető két sort nagyobb fokozatból szedi s a felső sorral (Andrássy-ter stb.) egyenlő hosszúságra alakítja: egészen elfogadható munkát produkál. E kis megrovás azonban ne szegje a kedvét az illető tanulóknak, mert jóakarattal néztük munkáit s figyelmébe ajánljuk, hogy igyekezzen minél többet tanulni, olvasson szaklapokat, tanulmányozza azok mellékleteit s ha van tehetsége: a fejlődés és ezzel a sikerült szedésmunkák nem maradhatnak el. — E bírálat alapján az első díjat a *Corvinus* jelgégű munkának (szedte Klein Mór, nyomtatta Balogh Bálint), a második díjat a *Manon Lescaut* jelgégű levélfejjének (szedte Eibenschütz Adolf), a harmadik díjat pedig a *Hungária* jelgégű munkának ítélte meg a bizottság. Dicséretet nyertek a következő jelgégű pályamunkák: *Ikárius* (szedte Steiner Mór, nyomtatta Oravetz Gyula), *Szerény I. és II.* (mind a kettőnek szedője Kovács Ferenc), *Egyszerű II.* (szedte Kolcza János), *Egyszerű 23.* (szedte Földvály Nagy Imre, nyomtatta Nagy György Ferenc) és *Stigma* (szedte Lovrov Ferenc, nyomtatta Széző Ferenc.) — Öszinte örömnöknek adunk kifejezést, hogy a derék aradi szaktársak felismerték annak a szükségét, hogy önképzés és pályázatok útján fejlesszék szak-

ismeretüket. S amennyiben tudomásunk van arról, hogy a pályázatot nyomban egy másik fogja követni: őszintén kívánjuk, vajha ennek eredményéről még elismertebben legyen alkalmunk nyilatkozni. Nem szokásunk, hogy valakinek kötelességből folyó közérdekű munkálkodását nyilvánosan feldicsérjük, ez alkalommal azonban nem állhatjuk meg, hogy dicsérőleg ne emlékezzünk meg az aradi szaktársak szakmai oktatásának ügyét szívükön viselő három lelkes szaktársunkról: Buday, Eibenschütz és Klein Mórról. Csak haladjanak tovább a megkezdett uton s buzgólkodásukat ne lankassza semmiféle akadékoskodás avagy személyeskedés.

BEKÜLDÖTTEK.

Az idei ujévi üdvözlő-lapokról és naptárakról. Mint minden esztendő küszöbén, úgy ez idén is érdeklődéssel vártuk a nyomdászemberek köréből beküldött ujévi üdvözlő-lapokat és naptárakat. Várakozásunkban nem csalódtunk, mert a köszöntő-lapok egész tömegét hozta a posta, mintegy visszhangjával ama felhívásszerű óhajnak, amelyet a múlt esztendőben ifj. Aigner Antal szaktársunk az ujévi köszöntő-lapok bírálata kapcsán a februári havi ülésen és lapunk hasábjain nyilvánított. Közél száz, szebbnél s. ebb lapot küldtek be a szaktársak megbírási végett. Érthető sajnálattal kell azonban megállapítanunk, hogy a különös gondnal és figyelemmel készült ujévi nyomtatványok másik fajtájából: a naptárakból csak elenyészően kevés érkezett be. Anélkül, hogy mindezen beküldöttek általános bírálatához hozzáfognánk, rátérünk azok egyenkénti felsorolására s kezdjük a fővárosi szaktársak köszöntő-lapjainak felsorolásával. Könnyebb áttekintés céljából három főcsoportra oszt-hatjuk ezeket és pedig: tisztán betűből vagy némi betűöntődei díszítőanyagból szedettekre, rajzzal és metszetekkel kombináltakra és tisztán rajzolt vagy írott betűjű és díszítésű lapokra. Az első csoportba elég szépszámu üdvözlő-lapot sorolhatunk s ezeknél elmondhatjuk, hogy ezek a legkedvesebbek nekünk vérbeli nyomdászoknak, mert készítőik igazi hivatásuknak megfelelően, a hozzájuk legközelebb eső és legméltóbb anyagot dolgozták fel, egyéni ízlésüknek helyes érvényesítésével. Göschl Lajos és Kolozsvári Károly tisztán betűből állították egybe üdvözlő-lapjaikat, melyeknek sima sorait iniciálékkal ékelték. Mind a kettő egyszerű, szerény eszközzel dolgozott s jó munkát produkált. A sima sorok kiserő díszül egyszerű vonalat, keretet vagy körtedarábakat alkalmaztak ujévi kártyáikon: Kertész János, Bíró és Schwarcz, Fekete Géza. Valamennyi egyszerű technikával igye-

két színben lettek előállítva a mi csak emeli a kivitel és a volta-képpeni eredetiségét is ez adja meg. Készítője ezzel elérte azt a hatást, mely bizonyos melegséget, kedvességet, ugyszólván életet önt belé. A gyenge, diszkrét keret szorosan a betűtesthez simulva, igen ügyes megoldást eredményezett, mert a szemnek tetszetős és emellett nyugodt képet eredményez. A másszinű pontocskák is igen hangulatossá teszik ezt az apró nyomtatványt, szinte azt mondhatjuk, hogy a tulajdonosának az egyéniségét is visszatükrözi, természetesen, ha a rendelő a neki megfelelő választotta ki.

Készítőjük tehát ezzel bebizonyította, hogy egy kis akarattal és ambícióval ezeknél a legkisebb nyomtatványoknál is elég ujat, szépet és megnyerőt lehet produkálni.

Kiszol László.

Az első lépés.

A Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre január hó 6-án tartott szakirányú előadásával megtette az első lépést abban a nehéz törekvésben, hogy a magyar nyomdászságnak, de különösen a magyar korrektoroknak, a foglalkozásheli munkálkodásuk közben a magyar helyesírás rendezetlensége és szabályainak ingadozása következtében felmerülő nehézségek és akadályok elháríttassanak. Noha az előadó tanár magas színvonalu nyelvtudományi szakműveltsége önmagában véve is már fényes biztosítéka volt az előadás magas tartalmasságának, mégis nem az előadás tárgyát képező helyesírásról való kitünő elmélkedés tette nagyfontosságúvá ezt az előadást, hanem az a jelentőségteljes mozgalom, amely az előadás kapcsán dr. Balassa József tanár jóvoltából, a Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre kezdeményezésére az egyöntetű magyar írásmód szabályzatának életrekeltése érdekében megindult.

A Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre vezetősége dr. Balassa József ismert nyelvészre arra kérte fel, hogy előadása során, melyet a magyar helyesírásról — okozati összefüggésben a nyomdászok foglalkozásával — tart, rövid vonásokban egyszersmind érintse az egységes magyar írásmód szabályzatának kérdését is.

A magyar nyomdásztársadalmat régóta foglalkoztatja az egységes helyesírás kérdése, mert sem a közoktatásügyi miniszterium részéről 1903-ban kiadott iskolai helyesírás szabályzata, sem az Akadémianak idevonatkozó utasítása nem igyekezett rendet teremteni a kétféle (alternatív) írásmód zavarában. S minthogy ennek a kérdésnek a megoldására hivatott tényezők még eddig nem tettek idevonatkozólag komoly intézkedéseket, a Buchdruckerudun mintájára maguk a nyomdászok akarják az egységes magyar írásmód szabályzatának kérdését a megoldáshoz közelebb vinni.

Amde az egységes magyar írásmód szabályzatát csak oly módon lehet végig az egész kulturális vonalon, tehát a magyar birodalom területén működő összes könyvnyomtató műhelyekre nézve kötelező erejűvé tenni, ha annak megalkotása szempontjából elsősorban a magyarországi könyvnyomdász-egyesületek, nevezetesen a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete, a Vidéki Nyomdatulajdonosok Országos Szövetsége, valamint a Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre részéről történik a kezdeményező lépések; mert az olyan magánvállalkozászerű helyesírási szabályzatot, melyet nem a hivatott tényezők hoznak létre, a magyarországi nyomdák, vagy állami és községi tanintézetekre, hivatalokra, egyesületekre vagy közintézetekre vonatkozó nyomdatermékek előállításánál senkisé fog mint általánosan kötelező erejű helyesírási szabályzatot tekinteni s így annak gyakorlati haszna teljesen értéktelen.

Eppen azért a Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre átiratilag meghívta a dr. Balassa József ily tárgyú előadására a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületét is, hogy a saját kebeléből megjelent nyomdatulajdonosok hozzászóljának a szabályzat életrekeltésének kérdéséhez és hogy az elhangzott véleményekből kialakult felfogásnak megfelelően egy nyelvészekből, írókból, nyomdatulajdo-

nosokból és korrektorokból álló szűkkörű bizottság tanácskozásokat folytasson az egységes magyar írásmód szótárának megteremtése érdekében.

Ez a szaktanácskozás lenne hivatva azután az egységes helyesírás szabályzata körül felmerülő összes kérdések megoldását, az életre-keltése tárgyában mutatkozó módzatok megállapítását, a nyelvtudományi részét illető hangtani (etimológiai és fonetikai) nehézségek elhárítását, valamint a tipografiai vonatkozású szakdolgozok megvilágosítását összefoglaló határozatot javaslat alakjában előterjeszteni és a szótár szerkesztésére hivatott nyelvészt a feladat végrehajtására megbizni.

Azonban sajnálattal kell megállapítani, hogy a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete a hozzáintézett meghívásnak nem tett eleget, amennyiben a magvas tartalmu előadáson nem képviseltette magát, holott önként értődik, hogy az egységes magyar írásmód szabályzatának általános alkalmazása elsősorban is a nyomdatulajdonosok érdekeit érinti. A ma fennálló magyar helyesírás következetlenségeivel és ingadozásaival a szedőt munkájában a legtöbb esetben zavarba ejti és a korrektort az egységesség iránt való törekvésében teljesen tájékozatlanul hagyja; úgy hogy minden egyes sajtóterméknél ellentétbe kerül a szedő a korrektorral, a korrektor a szerzővel és minthogy közös megállapodás híján készül a munka, rendszerint az írót utasítása szerint való eljárás miatt a szedő és a korrektornak a munkánál elfoglalt álláspontja megdől, aminek az a következménye, hogy felesleges idő- és munkapazarlás után a nyomtatvány szövegében sem az akadémiai, sem az iskolai helyesírás elve nem érvényesülhetett, hanem a helyesírásnak egy teljesen zagyvalékos rendszertelensége. És ez a rendszertelenség annál feltűnőbb, mennél jobban törekszik a szedő vagy korrektor a meglévő helyesírás szabályaihoz alkalmazkodni. Hiszen maga az *iskolai* helyesírás is számtalan közönséges névszónál alternatív írásmódot enged meg, úgy hogy a választás ki-kinek tetszésére van bízva. Így például a leghasználatosabb kifejezéseknél, mint: *aszu, asszu; boszu, bosszu; csoda, csuda; gunyhó, kunyhó; istálló, istálló; javal, javall; kevésbé, kevésbbé; kocsmá, korcsma; lélegzik, lélezkik; mindjárt, mingyárt; miniszter, miniszter; zsúp, zsupp* stb.: a szedő azt használja, amelyik neki jobban tetszik; a korrektor kijavítja az ellenkezőre és végül a szerző sem az egyik, sem a másik, hanem egy harmadik alakot használ.

Ez tehát olyan tarthatatlan állapot, amelyen változtatni kell. Még pedig oly módon, hogy megalkottassék az egységes magyar írásmód gazdag szótára.

Csak hogy ennek megalkotását hivatott nyelvészre kell bízni, mert ez oly sokoldalú nyelvtudományi készséget tételez fel, amely nem képezheti a korrektor hivatását.

Mikor ebben a kérdésben a *Magyar Nyomdászati* 1910. évi novemberi számában először felszólaltam, tételesem rámutattam azokra a nehézségekre, amelyek az egységes magyar írásmód szabályzatának megalkotása előtt a nyelvészek által elhárítandók lennének. És ugyancsak a *Magyar Nyomdászati* 1911. év januári számában közelebbről meg is jelöltem azokat a nyelvtudományi kérdéseket, amelyekre nézve az egységes magyar írásmód szótárának a szerkesztője kimerítő ismeretekkel kell hogy bírjon, annál is inkább, mivel a szókat a *hangtörvények* (hangzóilleszkedés, hangváltozás) és a *hangrendi következetesség* (magas és mély hangzású szótágok helyes illeszkedése) figyelembevételével egyrészt *etimológiai* (szóelemző), másrészt *fonetikai* (hangzási) alapon kell a szótárba felvenni.

Es ennek a felfogásnak a helyességét egy nagyszerű példával fényesen bebizonyította az előadásán *dr. Balassa József* tanár is, rámutatván arra, hogy az iskolai helyesírás szerint az *utca* főnevet *tc* és *cc* betűkkel is írhatjuk, amiből sokan azt a hamis etimológiát vezetik le, hogy az az út szócska szolgált később az *utca* névszó elnevezésére s így gyökét az előbbiből vette; holott tudvalevő, hogy az *utca* tulajdonképpen a szláv eredetű *ulica* szóból nyelvünkben meghonosodott kölcsönszó gyanánt szerepel és így a benne lappangó

kezelt jót alkotni. Stalla Márton ujévi üdvözlő-lapja szintén egyszerű, de sokkal jobb hatása lett volna, ha az iniciálét ugyanazon betűfaj világosabb készletéből vette volna, elhagyván az iniciálén átfutó hullámos vonalat. Spitz Adolf szaktársunk ugyancsak szép sorcsoportosítással igyekezett a feladatot megoldani. Kösztöntő-lapja jóhatású, de tulzásnak tartjuk az évszám „9” számának hosszu és az írásfaj jellegével ellentétes, merev nyulványát; az évszám szerencsésebb elhelyezést is nyerhetett volna. A dusabb díszítésű kártyák közül feltűnnek Pollák Aurél és Lackenbach Artur üdvözlő-lapjai. Egy kéz munkája mindkettőnek a szedése s hogy az utóbbi tetszetősebb, azt annak kell betudni, hogy Pollák szaktársunk ujévi lapjain a blockbetűkből szedett szövegben a *B. P.* betűk és az évszám egyesinek nyulványait alaposan meghosszabbította. Noha ennél a lapnál a nyulványok merevsége nincs ellentétben a belü merev jellegével, mégse tartjuk izlésesnek és szerencsésnek; egyes betűk ilyen megoldása szép és artistikus hatású, ha a betűk írva vannak, amikor is az ilyen nyulványok merevségét enyhíteni lehet. Róna Zsigmond üdvözlő-lapjának alsó és felső részén végigfutó szalagdisz tul erős, a három ölciceró szélességű sorhoz képest a szinezése tulágosan komor és ezt még fokozza a papír sötétbarna szine is. Hock Károly a nyomda szegényes berendezéséhez mérten régies divatu betűöntődei anyagból szedte az üdvözlő-lapját, melynek kompozíciója elég jó, de a léniákból összerótt iniciálé nem kelt nyugodt hatást. Halász Ferdinánd ujévi lapja egyszerű, de izléses kivitelű. Nyul Dezső üdvözlő-lapja modernre való törekvést árul el; kár, hogy alapnyomatot használt és nagy vignettát alkalmazott; sokkal jobban érvényesülhetett volna a fontosabb szöveg, ha ez utóbbi jelentékenyen kisebb lett volna. Jánosi Péter ujévi lapja négy színben nyomódott. A szöveg olvashatósága érdekében jobb lett volna a világoskékszinnel a szövegsorok alá is nyomtatott alaknyomatszerű pontokat elhagyni. A rajzzal kombinált lapoknak legszebb példányai Mitterszky Józsefé és Prüner Arnoldé. Mind a kettő izléses és modern munka. Németh István ujévi lapja jó lett volna alapnyomat nélkül is, aminthogy ez nem is fokozza a jó hatást. Krausz Jenő ujévi lapján alkalmazott tájkép és eköré rajzolt díszítést egy kisebb-méretű embléma hatásosabban helyettesülhetett volna. Hollósy János elég jóhatású dolgot produkált s igen hatásos dolgot küldött Dukay Károly is, azonban ennél is kifogásolandó a cicerós betűhöz hozzárajzolt 18 cicerónyi merev nyulvány. Szabó István II. vetett betűjü üdvözlő-lapja érdekes beállítású. Ugyancsak rajzolt betüs üd-

vözlő-lapokat kaptunk Haraszthy Lajostól, Belényi Mihálytól és Timberger szaktárstól. Kun Mihály és Busay Balázs újvi lapjai modern munkák. Mind a kettő kitűnő betűvései készségről tanuszkodik. Kár, hogy Busay szaktársunk lapjának a nyomtalása nagyon kezdetleges. — Bozaik István, Sefcaik István, Fekete Béla újvi üdvözlő-lapjai az utóbbinak munkái. Irottbetűs mind a három s a fővárosiak között a legjobbak. Az iparművészeti iskola négy üdvözlőkártyával van képviselve gyűjteményünkben. Elegánsak és nagyon kedvesek Cselényi E. és Singhoffer Géza üdvözlő lapjai és ezt mondhatjuk Singhoffer máaik egy színben nyomtatott lapjáról is. Mottó R. újvi lapján a szöveg tulságosan háttérbe szorult s fekete háttér komor hatását az élénk zöld és lila színek nem enyhítik eléggé.

Áttérve a vidéki szaktársaktól kapott üdvözlő-lapokra, örömmel konstatálhatjuk, hogy egynek kivételével, mind betűöntödei anyagból készültek s a legegyszerűbb eszközök segítségével igyekeztek a készítőket a feladatot megoldani. Különös buzgalommal kultiválták az újvi lapok gyártását Nyitraán, ahonnan tizenkét üdvözlő-lap érkezett be, egytől-egyig jó megoldású s jó színezésű munka. Itt azonban csak négygyel foglalkozhatunk, amennyiben a többi nyolc pályamunka is lévén: külön elbírálása alá esik. Lencse Antal, Adametz Alajos, Lampelmayer György és Pintér István újvi lapjai nagy igyekezetről tanuskodnak s alig találunk rajtuk súlyosabb hibát. Thinschmidt Ede (Kispest) újvi lapja három soros s egyedüli disze s szavak és évszám numerusai közé pirossal nyomtatott diszitőelemek. Schön Gyula (Lupény) üdvözlő lapja — habár nem is eredeti — de egyszerűsége folytán mégis a jobb munkák közé sorozható. Venkovits Károly (Miskolc) régi izlésű, alapnyomattal és nyomdászszínekkel tarkított üdvözlő lapot küldött szét. Somogyi Pál (Szeged) egyszerű sorokkal, a papíron átfutó léniakkal és fényképpel diszítette újvi lapját: kár, hogy a sorok egyikét nagyon megritkította (amire nem volt szükség) s hogy az iniciálé nem érvényesülhetett eléggé, lévén a papír színe vörösesbarna s az iniciálé színe piros. Más színű papíron jobb hatást tudott volna elérni. Gyomáról két lapot kaptunk, az egyik: Laupál Antalé modern megoldású s izléses munka, a másikon: Varga Miksaén azonban a régi irányra emlékeztető levélborítékszerűen hajtogatott papírnak szárnyait bátran elhagyták volna, mert a tulajdonképpeni üdvözlő szedése elég modern s szép. „A Tisza” nyomdai személyzete (Máramarosziget) elavult kompozícióú újvi lapon küldte jókivánágait, mi azzal viszonzunk, hogy vajha nemsokára tapasztalhatnók, miszerint ottani szaktár-

t betű az eredeti c-t képviseli. Ez tehát élénk bizonyossága annak, hogy az egységes magyar írásmód szabályzatának a megteremtésénél a szófejtés és segédeszközeinek (jelentés tan, hangszabályok és hangzó-illeszkedés) olyan nagymérvű ismereteire van szükség, amelyeket egy korrektortól sem kívánhatunk meg. Ellenkező esetben pedig oda-jutnánk, ahová *Kassai József* jutott, aki *származtató s gyökerésző magyar diákszökönyv*-ében például így okoskodik:

Pendely szónak mi a gyökere? *Pendely ing* gyökérből származik; mert a pendely nem egyeb, mint alsó ing, mely hasonló a felső inghez, amit a székelyek *fers'ing*-nek hívnak. Ezt következőleg okolta: *Ing* szóból előtevő *p* betűvel léssen *ping* szokatlan szó (mint *Anna-Panna*); *ping*-ből *ping-elj* ehelyett *ping-alj*, mint *fej-alj*-ből szokásban vagy *fej-el*; valamint *fej-alj* annyi mint *fej alá való*, úgy *ping-alj* nem egyebet jelent, mint alsó inget; *pingely* szóból a nyelv szokás *pendely* szót alkotott; *ing*-ből *end* lett betűcserével, *g* fel szokván cserélődni *d*-vel, mint *döndöre-juh* és *göndör*, *dörgeteg* és székelyül *görgeteg*, *verdődik* és *vergődik*.

Láthatjuk, hogy az ilyenfajta álszófejtésből a legmulatságosabb nyelvi nyegleségek támadnak, amelyek semmiesetre sem alkalmasak arra, hogy egy komoly helyesírási szabályzat nyelvtudományi munkájánál figyelembe vegyék. Ide olyan alapos, gyökeres nyelvtudományi készütség kell, mint amilyent *dr. Balassa József* tanár szabad előadásában fényesen kifejtett. Az előadó tanár úgy általános nosaiban, mint részleteiben rámutatott azokra az alapelvekre, amelyeknek elsősorban kell érvényesülniök az egységes magyar írásmód szabályzatának megalkotásánál. Hivatkozással a *Rechtschreibung der Buchdruckereien deutscher Sprache* megalkotása körül kifejtett eljárásokra, kijelentette, hogy az ilyen célzatu magyar műnek természetesen figyelembe kell venni mindazokat az alapelveket, amelyeket a közoktatásügyi miniszter által 1903-ban kiadott helyesírási szabályrendeletben lefektettek.

Eszerint az iskolai helyesírás felfogásának megfelelően oda kellene irányítani az egységes magyar írásmód szabályzatát, hogy a kettős (alternatív) és tetszőleges (fakultatív) alakok közül csakis az *egyszerűbb* írásmódot használja és kerülje mindazokat a felesleges formákat (vagylagosság), amelyek a helyesírás egységét oktalanul zavarják. A *rövid* és *hosszu* ékezetű magánhangzók használatára vonatkozólag *dr. Balassa József* előadó tanár abban a véleményben van, hogy amennyiben az ország danántuli részének népessége általában véve a beszédnek hangsúlyozásánál leginkább nyújtott kiejtése van, úgy ennek figyelembevételével az *ú, ü* végzetű melléknevek rendszerint *hosszu* ékezetű magánhangzókkal vétessenek fel, ellenben az ország keleti, nevezetesen erdélyrészi és alföldi népessége kiejtésének megfelelően leginkább a *rövid* ékezetű magánhangzók alkalmazásával vétessék fel a szókincs. Az *idegenszókra* vonatkozólag követendő eljárásnál pedig azt ajánlotta, hogy mindazokat a más nyelvekből átvett és nyelvünkben már részint moghonosított szokat, amelyeket a közhasználatban minden tudálékosság nélkül esetleg magyar származású szóknek tekinthetünk, azokat *magyar* helyesírással használjuk.

De az előadó tanár nemcsak a szabályzatnak nyelvtudományi szempontból való helyes megalkotására vonatkozólag szolgált becses utbaigazítással, hanem egyszersmind rámutatott azokra a módokra is, amelyekkel a szabályzatot a gyakorlati használatban kellően érvényesíteni lehet. És ez a körülmény teljességgel megkönnyíti a Budapesti Korrektorok és Revizorok Körének azt a törekvését, hogy a magyar helyesírás általános egységéhez közeledjünk.

Noha munkateljesítményi szempontból jelentős befolyással lenne a korrektorok működésére a szabályzat, mégis elsősorban nem a könyvnyomdai alkalmazottakra bir nagy fontossággal, hanem a magyarországi könyvnyomdatulajdonosokra. Mert ha tekintetbe vesszük azt, hogy a magyar nyelven készülő összes nyomdatermékeknel az egységes írásmód úgy az egyöntetűség és következetesség tekintetében, mint a felesleges munkapazarlás megkimélésében gazdasági előnyöket nyújt a nyomdatulajdonosoknak, úgy nyilván megállapíthatjuk, hogy az egyöntetű magyar írásmód szabályzatának megteremtését egye-

nesen a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületének kellene kezdeményezni és szorgalmazni. Es eleve sietünk hozzáfűzni, hogy a főnöktestületnek ebben a tárgyban leendő kezdeményező közreműködése semmiféle anyagi áldozatot nem von maga után, mert maga a szótár megszerkesztése olyan célszerű vállalkozást képezne, hogy annak kiadására bármely budapesti könyvkereskedő cég szívesen vállalkozna. Itt csupán arról van szó, hogy a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete a Vidéki Nyomdatulajdonosok Országos Szövetségével karöltve hívjon össze a dr. Balassa József tanár propozíciójára kijelölendő nyelvészekből, írókból, nyomdatulajdonosokból és korrektorokból álló szűkkörű bizottságot, amely az egységes magyar írásmód szabályzatának a megalkotására vonatkozó összes kérdéseket megvitatná.

A Budapesti Korrektorok és Revizorok Köre a maga részéről megtette ebben az irányban az első lépést, most már csak a főnöktestülettől függ, hogy akarják-e a német nyomdászegyesületek okos példáját követni és azokat a magvas eszméket és tanácsokat a saját érdekükben felhasználni, amelyeket dr. Balassa József tanár önzetlen készséggel felvetett és figyelmünkbe ajánlott.

Reméljük, hogy a Budapesti Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete azonosítja magát az elhangzott eszmékkel és magára vállalja azt a szerepkört, amelyet az egységes magyar írásmód szabályzatának mielőbbi életrekelteése neki kijelöl.

Schwartz Ármin.

A Mücsarnok jubiláris kiállítása.

A Mücsarnok jubiláris kiállításáról kellene a szerkesztő megbizából egyet-mást írni. Mert ilyen eseményről írni szoktak sokat, szépet, irni illik, mert ez is egy nemzet fejlődéskepes voltának egy nem is csekély mutatója; ötven évi tejlödésről, evolúcióról örömmel írnek, sokat, szépet, jót. Jólesne, ha mind-mind mint egy ember büszkének lehetnénk erre a jubileumra, a mi jubileumunkra. De inkább úgy visz a tollam, mintha egy gyászemlékünnepről kellene beszámolnom.

Elkényszeredetten, savanyu érzéssel. Nincs mit írnom. Halottakról vagy jót vagy semmit!

Vagy beszámolok úgy, mint eddig, ismerve már a nivót, amikor semmi ujat, semmi meglepetést, örömet sem várunk ettől a tizenhét termes nagy, diszes bazártól.

Mert az! Fő, hogy a vásárló publikum megkapja a maga ebédöl, bái vagy másmilyen szobájába a képeket, amelyek kvadrálnak a lekvár vagy limonádéval.

Bántóan érzik a mi szegénységünk itt is, vagy különösen itt. Annyi tehetséges nagystilü művésznök van, akik tengődve, ennek a nagy szegény, kulturálatlan országnak az egy ugynevezett városába gyűlnek, sokan vannak, sokan akarnak megélni, mert azt csak kell, de akkor úgy kell festeni, úgy kell mintázni, hogy az jól is hasson a szalonban, az ebédlöben, hogy a háziasszony mondhasza az ő hasonlóan „fejlett izlésü“ vendégeinek, hogy ime, mily „hübsch“ képet vettem attól vagy ettől a jönevü piktortól. Szegénység kiabál a termeken végig, szegénység panasza a jubileumi tárlat!

Persze, van egy pár gerinces emberünk is, akin nem fog ez a hangulat, akik csináltak most is jót, de annyi holmi között az nem csinál nyarat.

Az első terem legjobb, legérdekesebb műve Csók István „Feleségem“ címü festménye. Egész alakjában végig finom mozgás, elegáns szinezés. Jó dolog.

A dicsérő jelzőkkel böven lehet bánni, mert nem sokfelé fogom elosztani. Bosznay Istvánnak van egy pár szép, erőteljes tájképe. Stettka Gyula „Gróf Teleki portaitja“ érlelte meg bennem a szomorú hangulatot teljesen. Minden érzés, minden elv nélkül megcsinált cukoreMBER ez az arckép. És mintha mindenki így kívánná, hány van még ilyen!? Minden van rajtuk, amit ők, a rendelők felvettek magukra, „alles was gut und teuer“, csak amit a festőnek kellene hozzáadni, az hiányzik!

saink a kornak megfelelő nyomtatványok készítésére is mutatnának hajlandóságot; az oda küldendő modern nyomtatványgyűjtemény meg fogja győzni őket az eddig követelt szedéstechnikai irány hibáiról. Egyszerű lapokkal tisztelték meg: Klein Mór (Arad), Kaufmann Mátyás (Szekszárd), Krausz Mór, Schmidt János (Kispest) stilszerűen diszített és gondosan megszedett lapja tetszetős. Lengyel Sándor kolozsvári szaklarsunk megrajzolta üdvözlő-lapját a kézzel szinezte. Csinos munka. A nyomdai vállalatok, szaküzletek és képviselők-től csak kevés üdvözlő lapot találhatunk. Izléses munkák Pollák Mór és Kallós Odón lapjai, melyek egyébként Németországban készültek. Glück Samu üdvözlő-lapja Falus Elek stílusára emlékeztető rajzzal van diszítve s kézzel szinezve. A Grafikai Intézet és számlakönyvek gyára r.-t. újévi körlevele nem eredeti megoldású munka, de izléses kivitelű, amilyent az intézettől régóta nem látunk. A kispesti Glória-könyvnyomda újévi lapja egyszerű, míg a győri Nitsmann-könyvnyomdái tuldiszített; ezt minden esetre el lehetett volna kerülni más beosztással Bizonyos tekintetben reklámyomtatványról lévén szó, nem tartjuk nagyon nagy hibának, de mégis kissé furcsának, hogy a cégcím sokkal nagyobb helyet foglal el, mint a tulajdonképpeni üdvözlő sorok. Kner Izidor gyomai nyomdája egyszerű szedésü üdvözlő körlevelének első oldalát Geiger festőművész szimbolikus rajza disziti. A nyomdák üdvözlő reklámkörlevelei közül kiválik a Károlyi-nyomdái. Minden izében modern megoldású, irott betűs körlevél első oldalán van az üdvözlés, míg a belső oldalak egyikén egy háromszinnyomat, a másikán pedig egy naptár van beillesztve. Külföldről igen gyér számmal érkeztek üdvözlő-lapok. A berlini gépmesterkör és Flinsch-féle betüöntöde üdvözlő lapjai szedések. Pabst János, a Graphische Revue szerkesztőjének, Wagner György festőművész és grafikus, valamint Michelin üdvözlő-lapjai rajzolt munkák. Általánosságban tehát megállapítható, hogy az idei üdvözlő-lapok szedéstechnikai szempontból az egyszerűség felé való törekvést bizonyítják, de meg kell állapítanunk azt is, hogy a rajzolt betűj és diszítésü — tehát nem betüöntödei anyagból készült — újévi lapok kezdenek nagy kedveltségnek örvendeni, amit éppenséggel nem nézünk nagy örömmel; bármennyire is rajongunk a művészi dolgok iránt, mégis jobb szeretnők, ha a mesterszedők újévi kártyákat — melyeken nyomdászmitvulukat s egyéniségüket kellene kidomborítaniok — betüöntödei anyagból állítanák össze.

A beküldött fali-, előjegyzési- és zsebnaptárakról szóló ismertetést a jövő számunkban közöljük.

SZAKIRODALOM.

A Magyar Nyomdászati jubileuma. A Grafikus Művezetők Egyesületének hivatalos lapja: a Magyar Nyomdászati ez évben lépett fenállásának huszonötödik esztendőjébe. Mi sem természetesebb, hogy ez alkalmat nagyszabású jubileumi ünnepségekkel fogja megünnepelni. A jubileum örömeiben teljes mértékben osztozunk mi is, mindannak dacára, hogy lapunk és a Magyar Nyomdászati, illetve az ezek köré tömörülő szakerek között egy és más dologban jelentős nézeteltérések uralkodnak. Egyben azonban egyetértünk: működésünkkel a magyar nyomdászat szakmai fejlesztésének, oktatásának nemes és magasabbra emelését kívánjuk szolgálni. S éppen ez az a körülmény, melynek alapján feljogosítva érezzük magunkat arra, hogy a jubileum szaklapot buzgó és eredményes működése huszonötödik évének küszöbén öszinte szívből fakadó örömmel üdvözljük s a feledés fátyolát borítsuk a multban egymás között lefolyt — valljuk be öszintén: főleg személyes motivumokból fakadt — torzalkodásokra. Nagy szó az: egy magyar nyomdászati szaklapnak negyedszázadon át fennállani, mert tudjuk, mily óriási küzdelmek árán lehet csak nálunk a szakmát szakirodalommal szolgálni s fejlődését előmozdítani s a napjainkban megváltozott viszonyok között talán még nehezebb feladat, mint volt valaha. A nehézségeken csak úgy tudunk keresztülvergődni, ha hivatásunknak élve békésen, kiki a maga útján haladva, igyekezzünk a kitűzött közös célt: a szakoktatás kérdésének megoldását elősegíteni. A békés együttműködés reményében kívánjuk, adja a sors, hogy lapláránk az évek szakadatlan során át becsülettel szolgálhassa a magyar nyomdászat szakmai nevelésének ügyét.

A SZEDŐGÉPEKRŐL.

A szedőgépek gummicsoveztékének kijavítása házilag is elvégezhető, feltéve, hogy csak igen kis mértékű kilyukadásról vagy repedésről van szó, ami miatt kár volna az egész gummicsovet eldobni. Ilyenkor a csövet a kilyukadás helyén terpentín olajjal bekenjük és egy megfelelő nagyságu és megpuhított kaucuk darabot helyezünk rá és ezt lúzes vassal néhány-szor végig simítjuk. Ezzel a gummicsovet ismét használható. De minél nagyobb a repedés vagy lyuk, annál bizonytalanabb az eredménye a fent leírt szükséges parancsolta javító-munkának.

Uj szedőgép. A külföldi szaklapok egy új szedőgép piacra kerülését jelzik. Az új „vaskolléga” neve Amalgatype s hazája Amerika. Működését így írják le: a billentyű megnyomása után a betűmatrica az önlökészülékhez kerül, mely azt azonnal kiönti és öntött

Itt van aztán Benczur képe. Ha ezzel a nagy rajztudással, szakítva a régi tradíciókkal, újabb életreteremtéssel színezné Benczur, csodadolgokat tudna produkálni! De így?

A második teremben Góth Mórícának van két hangulatos kis képe. Katona Nándor tájképeiben mindig van valami jólesően erős érzés. Karlowszky Bertalan dijnnyertes portraitje tényleg igen jó, de a kezek ráncos volta nyersen és igen túlozva hatnak. Az arc jó leegyszerűsítése mellett a kezeken tulsok a detail. Ezek után már nincs is sok hátra. Magyar-Mannheimer, Olgyay, Vadász Miklósnak van egy-pár dolga; Rippl-Rónai dolgai mind mint keleti szőnyegtervek hatnak, pamutból.

Az ötödik teremben Kosztolányi-Kann Gyulának nagy csomó érdekes képe, a legtöbb igen kemény, de jó világítású dolgok. Ugy hatnak, mint erősen konturozott plakátok. A „Park” című kis képe igen hangulatos. A szobrászok közül kevés van jelen és gyengén. Jó dolgok a Reményi plakettek és Frimm, Strobl Zsiga egy-pár dolga. Ellenben Strobl Alajos „Fenség szobrai” végleg lehagoltak és ezek után elhatároztam, hogy elég lesz nekem is, az olvasónak is a Mücsarnok jubileumából. Talán még a gépgyárosok kedvéért megemlítem a tizenegyedik terem ötszázad számú tájképét, amelyen a lehető legpontosabban megfestődött a Sashegy alján egy kék gözeke, utánrendelők e modell után csináltassák!

Még van egy-pár jó név egy-pár nagyon jó képpel. Körösfői Aladár „Gorgophone”-ja, Ferenczy Károly „Női akt”-ja, Bednár János, Boránszky László, Boemm Ritta és Feiks Jenő egy-pár érdekes képpel.

Hogy el ne távolodjak e kis jelentés bevezetésétől, a koldusszegénységtől, még megemlítem — de igazán befejezésül — Madarász Viktornak saját művét. Nagy vászon, szép rózsaszínű ég. Megvette József főherceg.

A kép címe „A koldus sirja”. Minden koldusság rajta van e képen.

Biro Mihály.

A magyar hirlapirodalom multjából.

Az első magyar hirlapok a a *Posonyi Magyar Hirmondó* — mások szerint csak *Hirmondó* — 1780. év első napjain indult meg Pozsonyban. Ráth Mátyás evangélikus prédikátor volt a szerkesztője s Kazinczi szerint „Pázmányok és szenci Molnár Albertnek korok óta egy hazafi sem téve többet a nyelv és a kultura gyarapodásáért”, mint a *Hirmondó* szerkesztője.

Ráth Mátyás tekinthető tehát az első magyar hirlapírónak; ő az, aki a külföld példáján felbuzdulva, eltekint a Pest-Budán már életben levő német és latin nyelvű ujságoktól s megteremtí az első hirlapot, mely nyelvünkön szól hozzánk. Ráth nemcsak a hirlapirodalom terén válik ki, hanem egyházának is sokáig szolgált tollával. 1749-ben született s egy hosszú és valóban munkás élet után 1810-ben halt meg. Hogy meddig volt a *Hirmondó* szerkesztője, azt nem tudják megállapítani, a lap azonban már jóval halála előtt (1798 október hó 8-án) megszűnt.

A *Hirmondó* után Szacsy Sándor *Magyar Kurir*-ja látott napvilágot 1787-ben, de ez már a *Hirmondó* megszűnése előtt — 8 évi megjelenés után — 1793 bevégezte pályafutását.

Görög Demeter próbálkozott meg ezután a „*Hadi történetek*”-kel 1870-ben, de eme lap is csak rövid életű volt s 1803 első hónapjaiban megszűnt, illetőleg *Magyar Hirmondó*-vá alakult át, hogy pár havi létezés után elnyelje a mult.

1793-ban Páncél Dániel megindítja a *Magyar Mercur*-t s öt esztendőig, 1798-ig életben is tartja.

Említett hirlapok megszűntével látjuk Pesten az első magyar hirlapot, a „*Magyar Mercurius*”-t. Szerkesztője Szabó Márton, teljesen Ráth Mátyás *Hirmondó*-jának szellemében adta közre hetenként kétszer. Ez az a lap, amelyik 100. számával ultimót mondott s eltűnt nyom nélkül a többi után.

Erdélyben is feltűnik egy lapocska, az *Erdélyi Hirvivő*, de ez is csak hasonló rossz sorsra jutott.

1798 egy huzamosabb csendélet kezdete a magyar hirlapirodalomban. Míg a folyóiratok még itt-ott megállták helyüket, magyar hirlap csak 1806-ban indult meg újra. Ekkor már Pest vezetett s nem a vidék. Kulcsár István indít egy a többinél hosszabb életű lapot a *Hazai Tudósítások*-at. Dr. Decsy Sámuel pedig Bécsben szerkeszti a *Magyar Kurir*-t.

Ezek után aztán megérkezik a hirlapirodalom várva-várt hajnalhasadása; megjelenik a *Jelenkor*, a *Hirnök*, a *Pesti Hirlap*, a *Világ* s ennek folytatása a *Budapesti Hiradó*, a *Hazai és Külföldi Tudósítások* s ennek folytatása a *Nemzeti Ujság*.

Erdélyben az *Erdélyi Hiradó* lát napilágot s már-már igazán beszélhetünk hirlapirodalomról, midőn a szabadságharc utáni korszak megölmindent, hogy újra csak az uttőrésnél kezdjük.

Bizony „nehéz idők, vészes évek” jártak akkor.

Pest-Budán már hamarabb volt hirlap, ha német is. A XVIII. század első felében indult meg az *Ofnerischer Mercurius*, vagyis „*Wochentlich zweymal neuankommender Mercurius, die sowohl in, als ausser Europa neuangefloffenen Affairen und Begebenheiten in sich enthaltend. Ofen. Gedruckt und zu finden bey Georg Nottenstein.*” Ennek is a későbbi magyar hirlapokéhoz hasonló sorsa volt: nonsokára megszűnt.

1790-ben latin nyelvű lap indult meg, az *Ephemerides Politicoliterarial*. Kevésbé később pedig két német újság: az *Ofner Zeitung*, és a *Pester Zeitung*, melyekből 1880-ban a *Vereinigte Ofen-Pester Zeitung* keletkezett.

E szerény pesti német lapocskáknak az volt a főtulajdonságuk, hogy hűségesen másoltak, ollóztak külföldi újságokból, de budapesti híreket nagyon ritkán — mondhatnók — egyáltalán nem közöltek.

Példák a gyakorlati életből.

Végtelen örömmel tapasztaljuk, hogy a szaktársak köréből — különösen a vidéki városokból — mind többen és többen fordulnak hozzánk egy és más dologban tanácsért, felvilágosításért s mind sürűbben kapunk nyomtatványokat megsemmelésre és megbírálásra.

Eme megisztelő bizalomra igyekszünk is érdemessé válni s a hozzáink intézett megkeresésekre szívesen, örömmel és kötelességszerűen megfelelünk. Lapunk „*Beküldöttek*” című rovata ezentul is a szaktársak munkáinak elbírálására lesz fentartva.

Az utóbbi időben azonban olyan kérést is intéztek lapunk szerkesztőségéhez, hogy egyes már kinyomtatott nyomtatványok hibáira, fogyatkozásaira is mutassunk rá olyképpen, hogy az eredetit reprodukálva melléje állítsunk egy javított példát, amely okulásul szolgálna nemcsak az illető hibás nyomtatvány tervezőjének, hanem a nagy általánosságnak is.

Eme óhajnak vélünk eleget tenni, amikor eme rovatunkat megnyitjuk, igérvén, hogy azt állandósítjuk. Éppenséggel nem a legkellemesebb vállalkozás eme rovatunk állandósítása, mert hiszen ennek keretében ugyszólván kipécézzük a feltűnőbb fogyatkozásban szenvedő nyomtatványokat s ezzel talán egy pár kellemetlen órát is szenvedünk egyik-másik nyomtatvány szedőjének, akit bizony aligha kimélnék meg a jókedvű szaktársak néhány „felhuzás”-tól. Nekünk azonban erre tekintettel lenni nem szabad, mert az ilyen kipécézéssel is csakis jót akarunk s bizonyosak vagyunk abban, hogy ezzel is a jóindulatu tanító szerepét töltjük be, közölvén a rossz példa mellett a jobbat s e kettőnek összehasonlításából bárki is meggyőződést szerezhet arról, *hogyan nem szabad és miként lehet szedni, hogy munkánk jó legyen.*

Megjegyezzük még, hogy az eredeti nyomtatványokat pontos utánszedéssel reprodukáljuk, de — amennyiben ezt technikai okok is szükségessé teszik —, arra ügyelünk, hogy a lapunkban leközöndő rossz példa csupán arányaiban, térelosztásában és sorhelye-

betűt a kizárókészülékhez továbbítja, ahol azok sorokká alakulnak. Az egyes szavak közé nyulékony kizárások kerülnek, melyeknek automatikus terjeszkedése folytán a sor kizáródik. Most az eképpen egyes betűkből álló sor részlegesen felhevítették, úgy hogy az egy darabbá forr össze. Az új gép matricakészlete mindössze 168 darab betűt és jelet tartalmaz, tehát két abc-t. Szállító képessége állítólag 10.000 betű óránként. Ilyen géppel egyebként már kísérleteztek is, anélkül, hogy eredményt értek volna el. Így tehát egyelőre nincs okunk az új szedőgépet komolyan venni.

IRODALOM.

A Magyar Iparművészetnek most megjelent 1911. évi 10. számu füzete számos művészi képbemmutatja be az Orsz. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti kiállítását, amelynek ismertetését Margitay Ernő irta. Dr. Sztracniczky Károly Karácsony című cikkében rámutat a karácsonyi ajándékok vásárlásánál és a karácsonyfák díszítésénél tapasztalható helytelenségekre, dr. Nádai Pál Stílus-szomjuság című cikkében a legutóbbi bécsi iparművészeti kiállítást ismertet. A tartalmas rovatok az iparművészet újabb mozgalmairól számolnak be. A szép folyóiratot az Orsz. M. Iparművészeti Társulat tagjai évi 10 korona tagsági díj ellenében illetményként kapják. Előfizetési díja ugyanannyi.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Merített papírok szállítása. Kéber M. Fiai diósgyőri papírgyárosok megkapták a m. kir. Allamnyomda merített papír-szükségletének szállítását. A szállítandó merített papír értéke 150,000 koronára rug.

Unitas papirkereskedelmi egyesület k. f. sz. cim alatt egy szövözetelt alakult Budapesten papiranyagok beszerzésére és közös anyagraktár tartására; az új alakulásnál a vidéki nyomdávalatok is erősen vannak érdekelve.

Fa — papírból. A fából való vaskarikák még nem találták fel, de nincs messze az idő, amikor ezt is átadhatják a közhasználatnak. Hiszen eddig ennél cseppet sem lát-szott nagyobb lehetetlenségnek az, hogy egykor papírból fát lehet gyári uton előállítani, ami máris bekövetkezett. Egy óhiói kémikus, Barber L. Oliver, találta fel a módját. Elhasznált újságból, makulaturapapírból egy készülék és bizonyos vegyi eljárás segítségével olyan deszkát képes gyártani, melyben megvan a fadeszka minden tulajdonsága, sőt még olyan haszna is, aminő a fadeszkának nincs, tartós, tűz- és vízállóvá tehető, festhető és fényesre csiszolható. Az Egyesült Allamokban egyre fokozódó könyv-és újságfogyasztás kipusztítással fenyegeti az amerikai erdőket, mert hiszen az azokhoz használt papirt

ugyszólván kizárólag fából gyártják. Emellett a nagy arányú építkezések folytán a deszkakereslet is folyton nő, s ezért a fadeszka ára is igen magasra szökött fel. Ha tehát az erdők pusztítása az eddigi mértékben tovább folyik: nem-sokára fadeszka alig lesz kapható. Ezért igen nagy jelentőségű a találmány, amely a fából készített papirt ismét mesterséges fává tudja átalakítani — feltéve, hogy az erről szóló hírlapi híradás nem — kacsa. Barber, állítólag, egy nyolcad hüvelyk vastagságú deszkát is elő tud állítani papírból és pedig jóval olcsóbban, mint amennyi a fadeszka mai ára.

Felbert Gyula, a theresienthali papírgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékú nyomó-, középnyag-, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapírokat, ugyszintén legfinomabb színes borítékpapírokat, duplexet és kartonokat.

FŐVÁROSI HIREK.

Az Athenaeum nyomdai és irodalmi rt. megvette a Grafikai intézet és számlakönyvek gyára rt. nyomdáját a évégből 2,200.000 koronányi alaptőkéjét 3,000.000 koronára fogja felemelni. A kibocsátandó részvények egy részét a Kereskedelmi Bank veszi át, amelynek képviselői bekerülnek az Athenaeum igazgatóságába s az igazgatóság elnöki tisztéjét Lánzy Leó fogja betölteni.

Cégváltások. A Jókai-nyomda (Berger és Schimek) január hó 7-től kezdve részvénytársasággá alakult át és így „Jókai” nyomda részvénytársaság cégcím alatt fog tovább működni. A nyomda műszaki vezetésével továbbra is Berger Zsigmondot bízták meg. — A Fischer és Mika betüöntöde egy fővárosi pénzintézet közreműködésével részvénytársasággá alakult át. A betüöntödét ezen új alakulás folytán jelentékenyen kibővítik és fejlesztik. A vállalat igazgatói Farkas Antal és Farkas Bertalan.

Új papíráruhágyár. A budapesti Dörner és Heimler könyvkötőcég Szentgotthárdon körülbelül 200.000 korona befektetéssel gyógyszerészeti dobozgyárat szándékozik létesíteni.

A budapesti könyvkötőmesterek megalakították a Budapesti Könyvkötők Védőegyesületét, melynek alapszabályait a kereskedelmi kormány már jóváhagyta. Az elmúlt hetekben megtartott közgyűlésen Leszik Károlyt választották meg az egyesület elnökévé, alelnökké pedig Fekete Manót, pénztárossá Weichner Gézá.

VIDÉKI HIREK.

Szegedről írják: Dékány József, Szeged városának könyvnyomdása, a nyomda rendkívül sötét helyiségében veszedelmes szembajra tett szert, melynek gyógyítása céljából

zésében egyezzék meg az eredetivel s ehhez képest az eredeti szövegtől is eltérünk, már csak azért is, hogy eme igazán jóakaratu kipellen-gézés élet elvegyük.

* * *

1. Egy sz...i folyóirat hirdetéseit szemlélve, megelégedéssel láttam, hogy miként fejlődik eme hirdetések szedőjének az izlése és érzeke a jó és szép iránt. Láttam kevésbé jó hirdetéseket, melyek még a régi jó időkből valók, de a java már modern, egyszerű és hatásos szedés. Egy nagyobb hirdetésben azonban olyan szépséghibára akadtam, hogy azt szó nélkül hagyni lelkiismeretlenség lenne. Egy egyébként jól megszedett és helyesen csoportosított sorokból egybeállított hirdetést az itt látható sossal tette tönkre a szedő:

KERESKEDELMI-VÉDŐEGYESÜLET

Miért szedte ezt így az illető szaktárs? Talán nem volt ezen írásból kurrent betű? Vagy talán szépnek, modernnek és megengedhetőnek vélte ezt a csunyaságot? Avagy talán nem rendelkezett más keskenyebb írással, hogy ezt a sort másból szedhette volna? Lehetőséges, hogy a nyomda ezen betűfajból nem is rendelkezett elegendő mennyiséggel, de a legvalószínűbb feltevés az, hogy a szedőnek szüksége volt egy teljes szélességű „slágerre” s miután mindenáron verzálisból akarta kiemelni, keskenyebb írás híján így vélte a kérdést megoldani; de ezen megoldás bizony nem sikerült, amit különben minden izléssel bíró szedőnek el kell ismerni. Sokkal szebb és helyesebb lett volna a sort kurrentből szedni, így:

Kereskedelmi-Védőegyesület

A hirdetés nem vesített volna semmit az értékéből, ha a kurrent betűkkel szedett többi szöveg között a fősor is kurrent betűből lett volna szedve, sőt minden bizonynyal előnyére vált volna a hirdetésnek és a lapnak is.

* * *

2. Egy új lap eléggé modernül megszedett lapfejében láttam, hogy a félkövér betűkkel szedett sorokhoz világos törtszámokat használtak (l. példa), ami határozottan a szépség rovására megy, nem is említve, hogy az antikva törtszámok nem egyeznek a szövegbetűk groteszk jellegével. Ha már mindenáron törtszámot kell használnunk, úgy

$\frac{1}{4}$ évre	8 korona
$\frac{1}{3}$ évre	4 korona
$\frac{1}{4}$ évre	2 korona
1 hóra	75 fillér

1. példa

$\frac{1}{1}$ évre	8 korona	Egy egész évre....	8.— korona
$\frac{1}{2}$ évre	4 korona	Egy félévre.....	4.— korona

2. példa

3. példa

szedjük össze azt a sorok betűinek jellegéhez illően (lásd a 2. példát), de a leghelyesebb a törteket szóval kiszedni, mint azt a 3. példa mutatja. A sorok kipontozása is szebb, ha a pontok sűrűbben következnek egymásután (2. és 3. példa), mintha erősen és indokolatlanul ritkítjuk. (l. példa.)

* * *

3. E sorok között egy levélfejet mutatok be, melyről a tapasztalatlanabbak azt hiszik, hogy az ügyes sorcsoportosításu, ötletes és modern munka. Hogy ez a vélemény nem állja meg a helyét, elegendő, ha rámutatok annak főhibáira. Legfőbb hiba, hogy szedője a keret és iniciális illetően elhelyezése érdekében mindent megengedett

magának s a sorok szedésénél semmiféle szabályra vagy izlésre nemcsak hogy nem ügyelt, hanem készakarva sutba dobva azokat, erőszakkal alakította a sorokat a keret által megkívánt formátumra. A fősor első része (Maidt és) alig négy ponttal van ritkítva, míg a második cégtárs neve (Schrodt) már egy-egy ciceróval van ritkítva; a sorok alakjaért az összekötőjellel szedendő szavakat két-két szóba szedte. (Andrássy tér, Reinhardt ház.) Sulyos hiba az is, hogy a folytatólagosan olvasandó — tehát megbonthatatlan — sorokat más színben nyomtatott kerettel és egy nagy iniciálé közébeekelésével két különálló részre bontotta, úgy hogy az első pillantásra így olvassa az ember az iniciálé által kettéválasztott, de valójában egymásnak folytatását képező két szövegcsoporthoz: „Maidt és uridivat, kalap és fehér- Arad, Andrássy tér 17.“, vagy „Schrodt nemű kereskedés nagyban szám, (Reinhardt ház)“.

MAIDT ÉS SCHRODT
URIDIVAT, KALAP ÉS FEHÉR-ARAD, ANDRÁSSY TÉR 17. NEMŰ KERESKEDÉS NAGYBAN SZÁM, (REINHART HÁZ).

1. példa

ANDREAS WEINMANN
LEDERFABRIKANT
DÜSSELDORF
HAUSGASSE
Nr. 18.

2. példa

NYOMDAI BERENDEZÉSEK RAKTÁRA
ELSŐ BETŰÖNTŐDE
CIMBETŰ- GALVANOPLASZTIKA
RAKTÁR. és RÉZLENIAGYARTÁS
BUDAPEST, VIII., BÉRKÓCSIS-UTCA 121

BUDAPEST

3. példa

STEMPEL D. BETŰÖNTŐDE **S** **ILBERER ADOLF GRAFIKAI**
(M.-Frankfurt) KÉPVISELETE **SZAKÜZLETE, Budapest, VII**
Magyarország és Kelet részére **Akácfa-utca 45. Telefon 152-11**

4. példa

Kétségtelen, hogy a levélfej szedője egy német szövegű levélfejet láthatott, amelyen a cég főnökének neve nagy iniciáléval volt szedve s itt ennek alkalmazása (mint a 2. példán is látható), jogos, mert a német szövegű levélfejeknél a vezetéknev a keresztnév után következik, tehát sokszor adódnak olyan esetek, amikor az iniciálét pontosan középre állíthatjuk és ezzel némi érdekességet és diszt is adhatunk a levélfejeknek. Az e sorokban kifogásolt esetben azonban nemcsak, hogy nem szép az iniciálé alkalmazása, de nem is logikus, mert a társas cég második főnökének nevét emelte ki azzal, hogy aránytalanul nagy kezdőbetűvel szedte.

Ha már iniciáléval akarunk hatni, úgy törekedjünk arra, hogy az iniciálén kívül csak a legminimálisabb diszitó anyagot alkalmazzunk s olyan, amely az iniciáléval elért jó folíhatást nem befolyásolja s lehetőleg egy csoportosítsuk a szövegsorokat, hogy az iniciáléhoz tartozó sort egy színben nyomtassuk, hogy ezzel is kimutassuk azok összetartozandóságát és nem úgy, mint a Maidt-féle levélfejnél, ahol az iniciálé piros, a szöveg lila s a keret — mely amugy is csak jobban elkülöníti az iniciálét, úgy hogy az inkább valami cégjelnek tűnik fel — arannyal van nyomtatva. Az itt bemutatott 3. és 4. példák egyébként eléggé magyarázzák, miként lehet az iniciálét levélfejeknél alkalmazni

ABC.

feljött a fővárosi szemészeti klinikára, ahol bajának gyógyíthatatlanságáról felvilágosították. Dékány erre hazament és elkecserecsében felakasztotta magát; mire ráakadt, már halott volt.

Az új vidéki nyomtatványárszabály előkészítő munkálataival annyira haladtak, hogy az anyag nagy része már összegyűjtve várja a végleges formába öntést. Az új nyomtatványárszabály megalkotásával a vidéki főnökök egy régi és általános óhaja teljesül.

Nagybányán Barazsu Endre telegkönyvi tisztviselő és Zsombory Gy. szedő nyomdát nyitottak.

Hódmezővásárhelyen Suhajda Jenő szedő önállósította magát s nyomdáját már üzembe is helyezte. Zircről írják, hogy ott Kernhardt Géza gépmeister nyomdát nyitott.

Nagykanizsáról jelentik, hogy az ottani „Zala hirlapkiadó és nyomdai r.-t.“ közgyűlése elhatározta, hogy a jelenlegi 80.000 korona alaptőkét a volt tulajdonosok, a Fischl-család tulajdonában levő részvények visszaváltásával 52.700 koronára leszállítja és 300 darab 100 korona névértékű, 6%-kal kamatozó elsőbbségi kötvény kibocsátásával 82.700 koronára emelte fel.

Országos amatőr- és népművészeti kiállítás lesz Miskolcon 1912 év nyarán. Az amatőr osztályban fényképek, festmények, iparművészeti tárgyak, női kézimunkák, antik műtárgyak, butorok stb., a háziipari osztályban pedig a nép által készített ruhák, kézimunkák, dísz-tárgyak lesznek kiállítva. Az etnografiai osztály a festői csoportokat diorámák keretében mutatja be. A kiállítás, a zsűrik által odaítélendő megfelelő számú arany-, ezüst- és bronzéremért s a dísz- és elismerő oklevelekért, valamint a nagyobb összegű pénzzjutalmakért folyik.

Szolnok városa nyomtatványainak és irodaszereinek szállítására augusztus 22-én tartotta meg a versenytárgyalást, melyre ajánlatot tettek nyomtatványok szállítására. Hay Géza 960, Wachs Pál 1400 koronával; az irodaszerek szállítására is a fentiek pályáztak s a szállítást természetesen Hay Géza nyerte el.

Uj lap. Tarsoly Béla nagyváradi nyomdatulajdonos kiadásában minden hétfőn „Keletmagyarországi Kereskedelmi Közöny“ cím alatt új lap jelenik meg.

KÜLFÖLDI HIREK.

Padua. Az itteni könyv- és könyvnyomdatulajdonosok a könyvkereskedőkkel és könyvkötőkkel egyetértőleg elhatározták, hogy megrendelőiknek ezután nem kedvezkednek naptár ajándékokkal az újév alkalmából. Indokolásul a grafikai ipar ottani folytonos hanyatlását hozzák fel, mely körülmény őket a nagy és felesleges kiadások megtakarítására kényszeríti.

Alkalmat, hogy tanulhassunk!

A németországi segéd munkásszövetség — a most megjelent II. negyedévi kimutatás szerint — 6773 férfi- és 082 nősegéd munkással taggal bír. (Caökkenés: 64 tag az előző negyedévi taglétszámmal szemben.) A szövetség II. negyedévi bevételei 73.580 márkát, kiadásai pedig 53.337 márkát tettek ki. A kiadások 40%-át segélyezésekre fordították. A szövetség vagyona 182.446,50 márkára rug.

VEGYES HIREK.

A nőkéjjeli foglalkoztatás szabályozó törvény ez év első napján lépett életbe. Az új törvény szerint a nyomdai üzemben és a nyomdai üzem bármely műveletének körében este 10 órától reggel 5 óráig nőalkalmazottakat foglalkoztatni tilos és az alkalmazott nő munkásoknak legalább 11 órai megszakítás nélkül tartó éjjeli munkaszünetet kell engedni, mely éjjeli munkaszünetbe az este 10 órától reggel 5 óráig tartó időnek természetesen bele kell esnie. A fentebbi korlátozásokon belül a 11 órai éjjeli munkaszünet kezdete és vége a munkaidő-rendtartásban, illetőleg a munkarendben (27. és 28. §) az üzem viszonyaihoz képest szabadon állapítható meg. Természetes, hogy az iparhatóság a 11 órai éjjeli munkaszünetnek egy órával való megrövidítésére engedélyt adhat, egy esztendőben azonban csak 60 napra.

HIVATALOS RÉSZ.

Pénztári kimutatás 1911. évi november haváról. Bevételek: Át hozat a mult hóról 1058,28 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100— K, Gutenberg azobor-alap 1165,21 K, Ács Mihály-alap 507,47 K, November 26-iki estély bevétele 385,50, Gr. Szemle előfizetésért 12— Tagsági díjakkól 757,20 K, összesen 3985,66 K. Tagsági díjakra: befolyt: Államnyomda 8,40, A Nap 3—, Athenaeum 37,80, Az Élet 9,60, Baptista-nyomda 4,20, Bíró és Schwarc 1,80, Bhév-nyomda 1,20, Bpesti könyvnyomda váll. 1,80, Berceányi-nyomda 2,40, Berkovits-nyomda 1,20, Bróza Ottó 1,80, Budapesti Hirlap 7,80, Buschmann-nyomda —, Egyetemi-nyomda 3,60 Egyleti tisztv. 9—, Európa 3,60, Fráter és Tárea 1,20, Franklin 48—, Franklin-fiók 6—, Fried és Krakauer 2,40, Galitzenstein 4,20, Garai-nyomda 1,80, Globus 7,20, Grafikai intézet 3—, Hungária 4,20, Hamburger és Birkholz 3—, Hedvig Sándor—,60, Hornyánszky 6,60, Heisler és Kozol 1,20, Kereskedelmi-nyomda 1,20, Kertész-nyomda 3—, Karcag V. 1,20, Károlyi Gy. 1,20, Kellner Ernő 5,40, Klein Vilmos 2,40, Korvin Testvérek 6—, Községi nyomda 3,60, Légrády 15,60, Löbl D. és Fia 3,60, Löbl Mór 3—, May-nyomda 1,80, Magyar Hirlap 3—, Markovits és Garai —,60, Márkus Samu 6,60, Máv. menetjegy-nyomda 3—, Mus-

Ha párhuzamot vonunk a budapesti és vidéki tipografiai termékek között, arra szomorú meggyőződésre jutunk, hogy a vidéki szaktársak (tisztelet a kivételt illetőknek) szakmai fejlettségben óriási távolságban maradtak el a fővárosi szaktársak mögött.

Az „idősebb” szaktársak, de különösen a faktorok, tipograf-filozófiával, nagybölcsen abban állapítják meg ennek a szomorú jelenségnek motívumát, hogy „a fiatal generáció keveset olvas és nem akar tanulni, mert azt hiszik, hogy felszabadulásukkal már elsajátították a könyvnyomdászat egész komplexumát...“ Szóval a fiatal generációra” hárítják az ezt illető vádak egész súlyát, ilyen s ehhez hasonló kiszólásokkal.

Engedelmet kérek, hogy ezzel szemben feltárjam az egyik igazi főokát ennek a vizsás állapotnak, amely egy cseppet sem lesz hízlgő azokra nézve, akik legtöbbször élnek a fent idézethez hasonló bánatfeltes sóhajokkal.

A dolog nem áll egészen úgy, mint azt az „idősebb” kollegák éleslátása megállapítja és vágja azt oda a — szerintük — tanulni nem akaró (?) „fiatal generációnak”.

Figyeljük csak meg jól a legtöbb vidéki nyomdák belső életét és mindjárt észre vesszük, kevés elfogulatlansággal, az óriásként szembeötlő valódi okot.

A „fiatal generáció” elkülönített utcákban teljes erővel gyurja a kompreszt hétről-hétre, míg a merkantil- és táblázatszedés az „öreg” (itt a faktorhoz közelálló kiváltságosokat értem) szaktársak privilégiumát képezi. Hónapok hosszu során át lehet a „fiatal generáció” egy olyan munkadarabra, amelynél érvényesíthetné talentumát vagy ambícióját. Ilyentől ugyan felkophat az álluk.

A tanulók helyzete pedig még ettől is sajnálatraméltóbb, mert azok felszabadulásuk napjaig alig végeznek egyéb munkát a „fiszfelrámolásnál”, legfeljebb — horribile dictu — kapnak szedni — kompreszt. Itt keresendő annak oka is, hogy a „fiatal generáció”-nak számos tagja a kompreszmunkán kívül egyéb munkanemhez egyáltalán nem vagy csak nagyon fogyatékosan ért.

Ezt a manipulációt kell felelőssé tenni szakmánk hátramaradottságáért. A sablonos betűtéglökből való hasábépítés megölője a gondolkodni tudásnak, széttroncsolja az idegzetét, az izlését és érzékét eltompitja és végül fásulttá teszi a szakmája iránt az örökösen ezzel foglalkozókat. És amikor alkalma nyílik az ilyen kiselejtett szak-erőknek, hogy tágabb munkakörben érvényesíthesse tudását, valóságos tipografiai szörnyszülöttek kerülnek ki keze alól.

A vidéki gépmester szaktársaknál észlelhető egyoldalú szakképzettség szintén ilyen okokból származik. Egyik vállfaját képezi és sajnálatos körülménynek még az is, hogy — különösen kisebb nyomdákban — König Frigyes személyéről tanúságot tehető gyorsajtók állanak rendelkezésükre s legtöbbszörre ilyen ereklyéknek való gépek mellett „sajátítják el” a gépmesteri szakmát. Elképzelhető, hogy az ilyen helyen felszabadult gépmester azután tehetetlenül áll meg egy, a modern technika által épített géporiás mellett.

Olyan helyeken, ahol az üzem tisztességes gépekkel nem rendelkezik, a géptanonctartást szigorúan be kellene tiltani, mert az ilyen szakmai nyomorékoknak gyártása egyike a legnagyobb lelkellenségeknek.

A művezetők, akiknek legtöbb esetben módjukban áll, a nyomdaipar fejlődését gátló fenti káros rendszerek megszüntetésével nagy áldozatot hoznának a nyomdaipar oltárára, anélkül, hogy a főnök érdekét legcsekélyebb részben is megsértenék.

Es ha akkor is ilyen hátramaradott szedők fognak a vidéki nyomdákban kikerülni, el fogom ismerni fentidézett álláspontjuk igazságát!

Tehát alkalmat, hogy tanulhassunk, mert nem elegendő, hogy a Szakkör a szaktudást elméletileg tanítsa s kiállításokkal fejlessze izlésünket, ha a nyomdákban a fiatal generáció tagjainak nincs módjukban, hogy az elméleti tudásukat a gyakorlatban is érvényesítsék.

Aron Ferenc

A könyvnyomtató munkaköréből.

Nikkelezett tömöntvények. A Berliner Typographische Gesellschaft egyik legutóbbi vitaestélyén egy illusztrált prospektust mutattak be, amely nikkelezett tömöntvényekről és nem galvánokról nyomódott s megállapították azt is, hogy a lemezek 150,000 nyomást bírnak ki. A tömöntvények kiöntéséhez szükséges anyamintákat a Winkler Fallert & Cie berni gépgyár által újra megkonstruált sajtoló- és szárítógépen állították elő. Ez új gép fekvő tégelyén lyukakat alkalmaztak, melyek az anyaminta sajtolása- és szárításakor kifejlődő vízpárak elvezetésére szolgálnak, úgy hogy az anyaminta három perc múlva teljesen kiszáritott állapotban kivehető a gépből. Az anyamintát azután öntik és nikkelezik. A fent említett módon történő anyaminta-előállításnak rendkívüli előnye az volna, hogy az anyaminta — a gyors és teljes száradás következtében — állítólag — nem huzódik össze s így lehetővé tétetett, hogy színes illusztrációk egyes színlemezeit is tömöntethessék, mert ezek nyomásánál semmiféle regiszter-eltérés nem tapasztalható.

B. S.

* * *

Uffajta átiró-könyvek. Egy budapesti vállalkozó oly átiró-könyvekre, nyomtatványokra kért és kapott szabadalmat, melyeknél az eddig használt indigópapír használata feleslegessé vált. E nyomtatványok lényege abban van, hogy az első lap (amelyről az alatta levő lapra kell a szövegnek átiródnia) második oldalának megfelelő helye másoló a festékkel van tónusszerűen átnyomva s ez a tónus helyettesíti az indigópapírt. Ezen nyomtatványoknak azonban az a hátrányuk is megvan, hogy az erősebb toll- vagy irónnyomásnál a kelleténél több lapra is átiródik az írás. Ezt nagyon könnyen lehet elkerülni és pedig úgy, hogy az egy szöveggel ellátandó lapok után valami kemény lemezt (vas, réz-lemez vagy vastag karton) teszünk.

B. S.

* * *

Kéziratlapok számozásáról. Sokszor tapasztaljuk, hogy a kéziratlapok számozásánál nem pusztán számjegyeket használnak, hanem ezek mellé még betűjelzést is alkalmaznak. A kéziratlapok felragasztásánál vagy beszurások- és mellékleteknél szokták a betűket, mint kisegítő számozó, jobban mondva sorrend meghatározó jelek gyanánt alkalmazni, például így: 1, 1a, 1b, 1c, stb. Ez a mód azonban nem praktikus, mert hiszen a 1a, 1b, és 1c-vel jelzett lapokat (melyek, mondjuk, beszurások) ha elveszítенők, azok hiánya fel se tűnnék, mivel az 1. számmal jelzett lap után a 2. következnek. Az ilyen számozást így kell jelezni, hogy már az első lapnál — amely után utólagosan becsatolt lapok következnek — használjuk a kisegítő betűjelzést, úgy 1a, 1b, 1c, 1d, azért, hogy már az első 1. számmal jelzett lapon is láthassuk, hogy ahhoz pótlapok is tartoznak. De még ez sem teljesen biztos számozás, amennyiben a pótlapok közül az utolsók hiányát szintén nem vesszük észre, ha nem tudjuk, hogy a kisegítő betűjelzés, melyik betűig terjed s így célszerű, hogy az első számú lapra ráírjuk, hány pótlap tartozik ahhoz és pedig így: 1a (a—d). B. S.

Nyomtatástechnikai apróságok.

Színes képnymtatás és simított papira való nyomtatás körforgógépen. Pártlapunk, a *Népszava* néhány hét óta színes képekkel jelenik meg; s tudomásunk szerint a monarchia területén ez az első napilap, mely színben nyomtatott képeket közöl s a külföldön is nagyon kevés azon lapoknak a száma, melyek ily kiállításban jelennek meg. Az ilyen színes képnymtatást a rendes körforgógéphez hozzászerelt külön színnyomtató gépen végzik az ujság szövegrészének nyomtatásával egyidejűleg. A papír természetesen legelőször a képnymtató gépbe kerül s onnan vezetetik át a rendes körforgógépbe. Ezen eljárásnak nagy előnye abban áll, hogy ily módon az illusztrációk sokkal szebbek

kát 1:20, Minerva 1:20, Otthon 1:20, Pallas 27:60, Pannónia —'60, Pápai Ernő 8:40, Pátria 16:20, Pazmanium 1:20, Pester Lloyd 5:40, Pesti könyvnyomda r.-t. 21'—, Posner K. L. és Fia 15'—, Radó Izor 2:40, Révai és Salamon 5:40, Rigler J. Ede 8:40, Roth J. 1:80, Rózsa K. és neje 6'—, Stephaneum 20:40. Székesfőv. házi nyomda 25:20, Stúdió-nyomda 1:20, Schulhof-nyomda 5:40, Turul-nyomda —'60, Thalia-nyomda 2:40, Uránia 3'—, Világosság-nyomda 28:20, Várnai 3:60, Weisz Adolf 1:20, Wodianer F. és Fiai 7:20, Woititz 1:20. Vidékről: Gyoma 8:40, Mármaros-Sziget 7:2, Kecskemét 1:20, Karánsebes 2:40, Kispeszt 2:40, Turóc-szentmárton 6'— Szatmár 3:60, Miskolc 10:20, Szeged 31:20, Szolnok 5:40, Ungvár 4:20, Kolozsvár 13:80, Kaposvár 3:60, Liptószentmiklós 2:40, Székesfehérvár 6'—, Nyitra 7:80, Arad 10:80, Eger 7:20, Kassa 9:60, Szekszárd 20:40, Lugos 12:60, Győr 16:80, Keszthely 4:20. Összesen 203:40 K. — Egyesektől befolyt 83:40 — Összesen 757:20.

Kiadás: november 26 iki háziestélyre 598'96. Szerkesztő november havi fizetése és portója 179'68, Szaktanfolyamra 33'42, Acs Mihály síremlékére koszoru 20'—, „Kereskedelmi nyomtatványok“ 2 példány 3'—, novemberi Szemle expedíciója 44'54. Adminisztráció és portó helyben és vidéken 11'49, összesen: 891'09 Korona. — Készpénz e hó végén 1321'89, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100'—, Gutenberg szobor-alap 1165'21, Acs Mihály-alap 507'47 K. Összesen: 3985'66 Korona.

Tagsági forgalom 1912. november havában. Beléptek a Körbe: Grosz Jenő, Simori N., Steingiesser Samu (Mármaros-Sziget), Wolek Lajos (Karánsebes), Zadlo Mátyás (Szilágysomlyó), Friedman Miksa, Lonsoczky Jenő (Miskolc), Székely József (Ungvár), Binder Károly, Szauer Gyula (Szolnok), Márkus Jenő Vác, Neufeld Dezső (Turul), Winter Frigyes (Várnai), Mittmann Antal (Heisler és Kozol), Hirsch Lajos (Községi), Csillag Sándor (Deutsch), Kunst Péter (Lugos), Sztrikó Géza (Pollák és Leopold), Schvetz Villibald (Pallas), Bernát Emil (Hedvig S.). — Hátralék miatt törlendő 86 tag. — A hó végén 12 tiszteletbeli, 1512 rendes, összesen 1527 tag.

MELLÉKLETEINKRŐL

Múlt évi decemberi számunk mellékleteinek ugyanazon számban való felsorolásától, technikai akadályok miatt, eltekintettünk s alább közöljük azok jegyzékét:

A levélfej-pályázat tizenkét pályanyertes levélfeje. A simított papíron nyomottakat Kiss Kálmán nyomtatta a Világosság-nyomdában, a simított papíron nyomottakat pedig a Bíró és Schwarz nyomda gépmestere és nyomója nyomtatta. — *Újvízi köszöntést* mentesítő jegy.

Szedte ifj. Aigner A., nyomtatták a Buschmann-nyomdában. — *Dessauer-cég árjegyzéke*. Szedte Stefáni József, nyomtatták a Korvin Testvérek nyomdájában. — *Huszár István cégkártyái*. Tervezőjük: Lencse Antal, nyomtatta Derka Béla, Nyítrán. — *A Gépmeisterkör körlevele*. Szedte Schwarcz Bernát, nyomtatta Kiss Kálmán, Világosság-nyomda. — *Szinnomat* (mutatvány a Jauer-nik-féle emlékkönyvből) Faltusz Ede felügyelete alatt nyomtatták a Schulhof-nyomdában. — *Gyakorlati példák*. Levélfej és meghívó. Szedték és nyomtatták a Biró és Schwarcz-nyomdában. — *Lapfej*. Szedte Schwarcz Bernát, nyomtatta Kiss Kálmán, Világosság-nyomda. — *Két naplár-cimlap*. Szedőjük Jánosi Péter, a Légrédy-nyomda nyomtatása. — *Drechsler-kávéház étlapja*. Szedték és nyomtatták a Korvin Testvérek nyomdájában. — *Egy levélfej és cégjegy*. Tervezte és szedte Pollák Aurél, nyomtatta Lackenbach Artur, Rigler-nyomda melléklete. — *Gergely-féle plakát*. Biró és Schwarcz nyomdájából. — *Munkásbiztosítási almanach*. Szedője Kún Kornél, nyomtatója Kiss Kálmán, Világosság-nyomda. — *Meghívó*. Szedte Boldizsár Zsigmond, nyomtatta Gáy Géza, Világosság-nyomda. Ezekon kívül két tábla (bekötési tábla kicsinyített másai és reklámbélyegek), továbbá a *Roman Scherer A. G., Gleitsmann E. T. festékgyár, D. Stempel betűöntőde egy-egy és a Berger és Wirth festékgyár két reklámmelléklete* van csatolva a decemberi számhoz. December havi borítékunkat Prüner Arnold rajzolta és Kiss Kálmán (Világosság-nyomda) nyomtatta.

SZERKESZTŐI POSTA

Ellenbogen S., Mármárossziget. Beküldött hirdetésénél tényleg kifogásolható az, amit Önöknél is kifogásoltak, azért azonban távolról sem „szörnyszülött”, mert így is jó a nagyon sokszor látjuk így alkalmazni.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Világosság könyvnyomdát. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

és tökéletesebben reprodukálhatók, mint amikor azok a szöveggel együtt nyomódnak, nem is szólva arról, hogy most a képeket a rajtuk ábrázolt eseményeknek vagy tárgyakkal legmegfelelőbb színben is lehetséges reprodukálni. (Ugyebár: egy mezőt ábrázoló kép sokkal természetesebbnek tűnik fel, ha zöld színben nyomtatják vagy egy tüzeset képét sokkal hatásosabb tűzvörös színben nyomtatni, mint feketén?) A Népszava eddig megjelent színes képei többé-kevésbé jók voltak s hogy még nem teljesen hibátlanok: csak annak kell betudni, hogy ezek még csak kísérletek s tökéletes képet csak akkor kaphatunk, ha a gépmester ezen eljárás fortélyát teljesen kiismeri, kipróbálja a festék és a klisék minőségét, mert hiszen főképpen az utóbbi kettőnek jóságától függ, hogy a reprodukciók kifogástalan kivitelben kerüljenek az olvasó szeme elé. — Erdemesnek tartjuk felemlíteni, hogy szervezetünk lapjának, a *Typographiának* körforgógépen és simított papírra való nyomtatása is ujitást célzó kísérlet-számba veendő. Ezért ezt is kísérletezésnek kell tekintenünk, mert a simított papírra való nyomtatásnak mindenesetre kell, hogy más technikája legyen, mint a simítatlan papirosra történő — régen kiismert és kipróbált — körforgógép-nyomtatásnak. — Érdeklődéssel nézünk elébe, miként és mily fokig fog tökéletesedni az illusztrációk színekben való reprodukálása s mily mértékben sikerül javítani a simított papírra való körforgógépen történő nyomtatást, mert az bizonyos, hogy az eddigi eredmények teljesen nem elégitenek ki bennünket.

* * *

Ügyelni kell a zárólemez és nyomóalap tisztántartására! Egyetlen formát sem szabad addig a zárólemezeze kilőni, illetve a nyomólapra, a gépbe belőni, míg azok tiszta voltáról meg nem győződünk, mert az azokon esetleg levő piszoknak a forma alá jutásával sok kellemetlenségnek: időpazarlásnak és babramunkának okozóivá leszünk. A zárólemez és nyomóalap tisztántartását terpentín vagy petróleummal kevert olajjal kell végezni s be- vagy kilövés előtt olajos ronggyal kell letörölni, már csak azért is, nehogy a nedves szedésből kiszivárgó víz a vaslemez rozsdásodását előidézzé. Rossz szokás a nyomóalapot üvegpapírral vagy habkövel ledörzsölni, mivel annak gyakori használata folytan a nyomóalap síkja egyenlőtlené válik és ez az egyenetlét megnehezíti. Ily esetben sok gépmester úgy véli, hogy a nyomtatóhenger egyenlőtlen, holott a valóságban a nyomóalap vesztette el pontos sík felületét.

* * *

Zöld keverések. Füzöld szint kapunk, ha 3 rész krómsárgába $\frac{5}{8}$ rész milorikéket és $\frac{1}{4}$ rész fehéret keverünk. Az ugynevezett *oroszzöld* összetétele: $\frac{1}{2}$ rész milorikék, 3 rész krómsárga, $\frac{1}{4}$ rész fehér és $\frac{1}{2}$ rész fekete. — *Olajzöld szint* $2\frac{1}{2}$ rész krómsárgából, $1\frac{1}{2}$ rész milorikéből és 1 rész geraniumlakk vagy kárminból lehet kikeverni. — *Tengerzöldet* keverhetünk 2 rész sötét krómsárgából, $1\frac{1}{2}$ rész milorikéből és $\frac{1}{4}$ rész zöldből.

ZELINKA ÉS HALBROHR

Szállít különféle papirlemezeket könyvkötészeti és technikai célokra minden minőségben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
37. SZÁM. TELEFON-SZ. 57-48

Szállít géptisztító rongyot mosva és fertőtleníve. Vesz papirhulladékot papirgyártási célra.

Az összes szedőgépek között
első helyen áll és a legtökéletesebb!

Lanston-Monotype

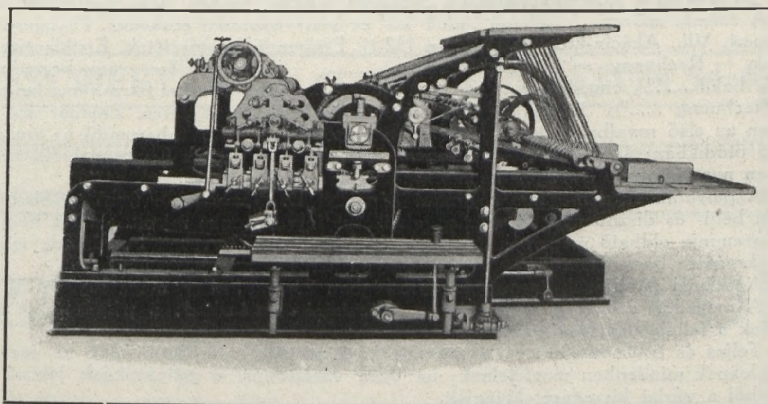
egyres betűket öntő szedőgép, mely a
legpontosabb munkát végzi és
így a leghasznavehetőbb!

Árvetésekkel, kiszámításokkal, valamint munkatervekkel készséggel szolgál
Garda Henrik, a Lanston-Monotype egyedüli
árusítója, Leipzig, Buchgewerbehaus

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

*Könyvnyomdai gyors-
sajtók vasuti rendszerű
menettel. Könyvnyomó
gyorsajtók két- és négy-
pályás görgő-járáttal.
Kromótipiai gyorsajtók
rövidített ivkivezetőkkel
és gyűrűs kirakódob se-
gélyével. Kétfordulatu
gyorsajtók előlkirakó-
val. Könyvnyomdai gyors-
sajtók görgő-pályával.
Könyvnyomdai kézisajtók
és könyvkötészeti gépek*

Körforgó nyomógépek ujság- és illusz-
trációnyomásra, meghatározott és változ-
tatható ív nagyságok számára készülnek.

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

UD. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3.

ALAPÍTÁTOTT
1864

TELEFON SZ.
1700

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB

KIVITELBEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉP-
FŐLVÉTELEKET

OLAJPRISMÁNYEK
IPARMŰVÉZETI
FÁRAGYAK ÉPÜLE
TITKES BELSŐ BE-
RENDEZÉSEKRE

ELSŐ
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

ŐSBI ELSŐRANGU
NYTŰNYVETÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRÜT SAROK

Felhívás pályázatra!

Silberer Adolf kö- és könyvnyomdai szaküzlet megbízásából a Szakkör szakbizottsága -- hogy a szaktársakat fokozottabb szakbeli tevékenységre buzdítsa, pályázatot hirdet a fentnevezett megbízó cég mindennapi használatára szolgáló

SZÁMLA SZEDÉSÉRE ILLETVE MEGTERVEZÉSÉRE,

mely pályázaton a Könyvnyomdászok Szakköre minden rendes tagja részvehet. — Pályázati feltételek a következők:

1. A számla szövege: „Silberer Adolf kö- és könyvnyomdai szaküzlet. Fachgeschäft für Buch- und Steindruckereien. Budapest, VII., Akácfa-utca 45. Telefon 152-11. Elsőrendű képviseltek. Erstklassige Vertretungen. Budapest..... — Számla — Rechnung. — Für.....részére —havi időre, vagy készpénzfizetés mellett a számla keltétől 30 napon belül% engedmény. ZielMonate, oder bei Barzahlung innerhalb dreissig Tagen nach Ausstellung der Rechnung% Sconto. — Fizelendő és perelendő Budapesten. Zahlbar und klagbar in Budapest. — A táblázat fejében az első rovatban: Darab — Stück; a másodikban: Kilo; a harmadik az áru megnevezésére, üres; a negyedikben: K; az ötödikben: K. — Felszámolások az áru vétele után csak 8 napon belül vétetnek figyelembe. — Reklamationen werden nur innerhalb 8 Tagen nach Empfang der Waren berücksichtigt.“

2. A pályaművek a megbízó cég által képviselt D. Stempel-féle frankfurli betüöntöde által gyártott és forgalomba hozott betü- és diszitőanyagból szedendők illetve tervezendők; rajzolt diszítés nem alkalmazható, legfeljebb csak a cég monogramma oldalra meg rajzilag. Megjegyzendő, hogy a nevezett betüöntöde mintakönyveit a megbízó cég a pályázók rendelkezésére bocsátja, amennyiben azok ilyen kéréssel hozzá fordulnak.

3. A számla papírjának nagysága: szélességben 23 centiméter, magasságban 29 centiméter.

4. A megadott szövegen és méreteken változtatni nem szabad; a pályázóknak egyébként is szorosan kell alkalmazkodniok a feltételekhez és kikötésekhez.

5. Teljes és tiszta kivitelű vázlatokkal is lehet pályázni, de azok csak az esetben vétetnek figyelembe, ha a fenti feltételeknek mindenben megfelelnek; az ilyen vázlatoknál a pályázóknak jelezni kell azon írásfajt és diszitőanyagot, amelyből a vázlat kiszedését kívánják.

6. A számla legfeljebb két színben tervezendő; alapnyomat és dombornyomat mellőzendő.

7. Pályadíjak: az első díj 60 korona, a második díj 30 korona, a harmadik díj 20 korona, a negyedik díj 10 korona.

8. A pályadíjak a viszonylag legjobb pályaműveknek ítéltetnek oda s okvetlenül kiadatnak, feltételezve, hogy a díjak összegével és számával arányban álló mennyiségű pályamunka érkezik be.

9. A pályaművek idegen kézírással címezve, jelíggel és a pályázó nevét magában rejtő jelíggel levélkével ellátva 1912. évi március hó 25-éig küldendők be a Grafikai Szemle szerkesztőségébe (VIII., Conti-utca 4, Világosság-nyomda).

10. A pályaműveket a szakbizottság a legrövidebb időn belül elbíralja s a bírálatot és a pályanyertes munkákat a Grafikai Szemlében leközzli. — A szakbizottságnak jogában áll a pályadíjat nem nyert pályamunkákat is reprodukálni

GRAFIKAI SZAKÜZLET

S

KALLÓS ÖDÖN BUDAPEST

VI, VÖRÖSMARTY-
UTCA 69-71. SZÁM

GENZSCH & HEYSE HAMBURG-
MÜNCHEN BETÜÖNTÖDE VEZÉR-
KÉPVISELŐJE. AZ ÖSSZES GRAFIKAI
SZÜKSÉGLETEK LEGOLCSÓBB ÉS
LEGJOBB BESZERZÉSI FORRÁSA

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

Ne használjunk rongyot

gépmosásra illetőleg géptisztításra, mert abban gyakran fertőző betegségek csirái vannak, amellet drágább mint a mosható géptörlőkendő A Budapesten létező nagyobb nyomdákban kivétel nélkül csak gépkendőket használnak tisztító anyagul. Felvilágosítással, mintakendőkkal s ajánlattal mindenkor szivesen szolgál Szabó Rezső "Mercur" gépkendő-gőzmosógyár Budapest, IX, Soroksári-út 138. Telefon 54-12

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, VI, Eötvös-utca 48. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototipiák,
 kemigrafiák, autotipiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

**WALDMANN
 FERENC**

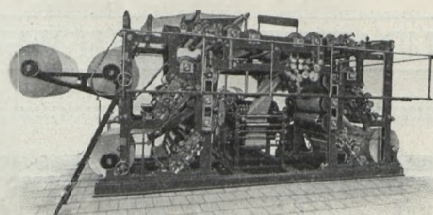
BUDAPEST, V,
 FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
 MÁRTON, BILD LIPÓT.
 TELEFON INTERUR-
 BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
 szakmában előforduló papirban. Több
 előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
 ségek: különféle boríték- és levélpapir,
 kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
 papirokbán. Kívánatra papírmintákat
 azonnal küldünk ingyen és bérmentve

**Maschinenfabrik
 Augsburg-
 Nürnberg A.-G.**

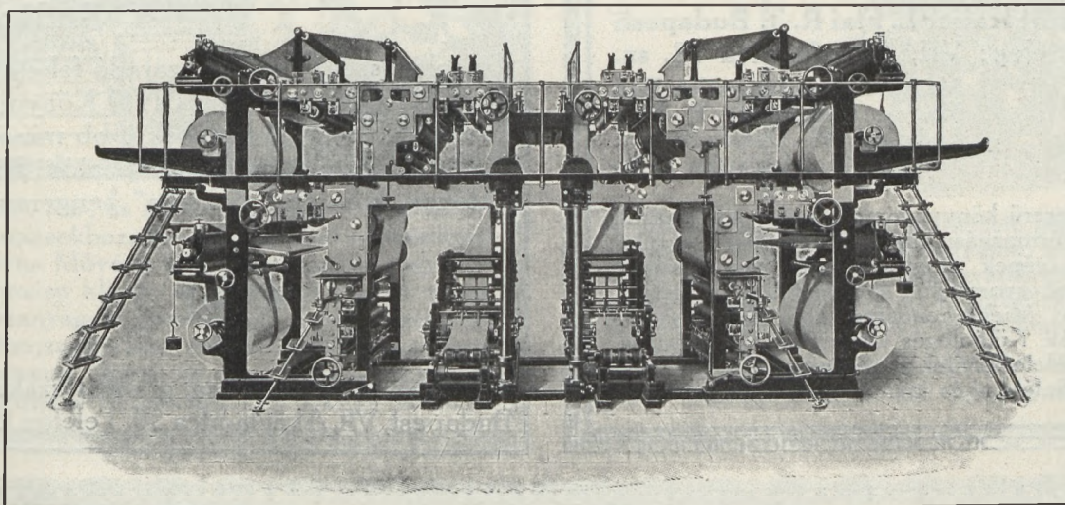
**Gyorsajtók és nyomdai
 körforgógépek**

Képviselő Magyarország és Ausztria részére
POLACSEK JÓZSEF
 WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 24 darab részint szállítottott,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 60 darab

négy- és kéttekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállítottott, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmúlhatatlan teljesítőképesség!

*Mindenféle körforgógépek gyártása ujság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei beren-
dezések. Kompletts gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt Kaiser L. Fiai R.-T. Budapesti
fióktelep: VII, Akácfa-utca 13. sz.

Magyarországi képviselő: Első
Magyar Betüöntőde R.-Társ.
Budapest, VI, Dessewffy-utca
32. szám. Telefon-szám 23-70.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorssajtók görgőjarral. „Doppel-
rapid“ Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különbéféle új és javított gépek nagy raktára.

Gleitsmann

Brüsszeli világiállítás-
son 1910: Grand Prix.
Turini világiállítás-
on 1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

könyv- és
könyvnyomdai festékgyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete fes-
tékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyvnyomá-
shoz: PERFEKT. A festékek több minőség-
ben és különféle árakban kaphatók. Színes
festékek. Kencék. „Saxonia“ hengeranyag.

Képviselet: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA

Készít horgany- és rézmara-
tású kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO-
GRAFIA

TELEFON 679

TELEFON 679

Block és Block-dísz

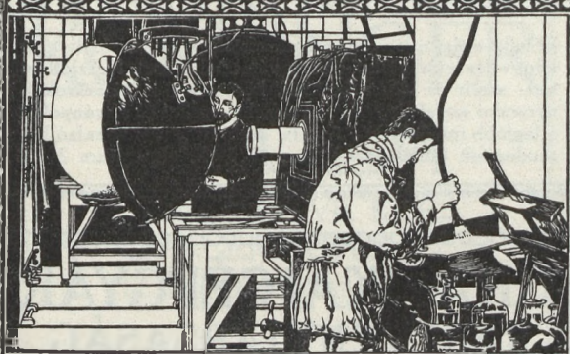
BERTHOLD H.

Kizárólagos vezérképvi-
selőség Magyarországon
és a Dunai tartományok
részére

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜ-
ÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRS.
BERLIN SW

PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V

C. ANGERER ■ SÜRGÖNYCIM ■
& GÖSCHL, WIEN XVI.
 CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI UDVARI
 FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZETE

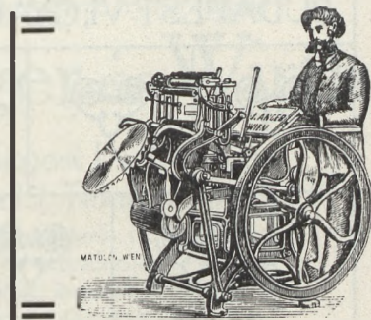

Cink-, réz-, és acélklisék könyv- és dombornyomásokhoz. Szabadalmazott új autotipiai eljárás. Művészi kivitelű három- és négyszínnyomású klisék. Fotolitográfiai péplevonat. Rajzanyagok gyártása, és pedig: szemcsézett rajzpapír köre való lehúzáshoz, valamint karcpapír, kréta és tus. Autogravurok, új nyomtatási eljárás művészi sokszorosításhoz

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

**Josef Anger
& Söhne**

WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyvmdák, papírgyarak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyarak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

Papirhulladék, rongy-, vas-, fém- és nyerstermékek nagybani kereskedése.

SÁR MÓR

Központi telep:
 Budapest, V. ker.,
 Visegrádi-utca 98
 Telefonszám 220

PAPIRLEMEZ GYÁRI RAKTÁR

Vidéki fióktelep:
 Szeged. 117. postafiók.
 Iparvágány.
 Telefonszám 684

Papirhulladék és rongyok selejtezése a papir- és posztógyártás céljaira.

HORVÁT LAJOS
GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETŰK: BAUERSCHÉ GIESSEREI · RÉZ-LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

HERMANECI PAPIRGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszerényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai tégelynyomó-sajtók, papírvágó-, perforáló-, korrekturelehúzó- és lemezollógépek. Szedőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-úrstégek és különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugyisintén teljes nyomdák áthelyezése elfogadjatik. Teljes nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállíttatnak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

A legtökéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON-SZ.: 424

*Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.*

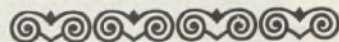
Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET
**KOBLINGER
GYULA**

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰ-
VEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALA-
MINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉ-
SEK HEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET
FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉS NÉL

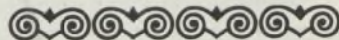

Első magyar könyv-
és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta szines
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FIÓKTELEP:
PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI MERGENTHALER

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtók a
legujabb és legversenyképesebb ki-
vitelben. Taposó-gyorsajtók: Eredeti
„Viktoria” téglennyomógépek a leg-
finomabb ábra- és dombornyomáshoz.
Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerő-
sebb dombornyomáshoz. „Viktoria-
Merkur” téglennyomógép finomabb
akcidens- és merkantil-munkákhoz.
Eredeti „Liberty” téglennyomógépek
tányérfestékezéssel. Segédgépek, kel-
lékek, anyagok nyomdák, könyvköté-
szetek és a rokonszakmák részére
csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-
berendezések. Faber és Schleicher-
gyártmányú litografiai gyorsajtók.

LINOTYPE

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK
KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON,
AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A **LINOTYPE HATFÉLE** kivitelben készül:
Egybetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Kétbetűs sorszedő- és öntőgép **IDEAL**. **Két-**
betűs kettős táru sorszedő- és öntőgép **LINO-**
TYPE (négyféle betű szedéséhez). Legujabb!
Hárombetűs sorszedő- és öntőgép **LINOTYPE**.
Hárombetűs kettős táru sorszedő- és öntőgép
LINOTYPE (hatféle betűtípus szedéséhez).

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és nyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpóanyag), a festék lehúzó-dását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyv-kötőfestékek. Át nyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰONTÓDE · · GÉPGYÁR

Phönix tégelnyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autoty-
piák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomá-
sok és stanolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó

ujság- és akcicens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-
készülék. Kitűnő festékező-szerkezet. Önműködő ol-
dal- és mellső illesztékek és ennek következtében kitű-
nően pontos sorogven (regiszter) és egyéb előnyök.
Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint
3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcicens-mun-
kákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvo-
nalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek.
Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvano-
plasztika. Maratósi műterem. Autotypiák. Teljes tömítő-
dei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3, I. emelet.

STEMPEL D.

BETŰONTÓDE
R.-T., FRANKFURT A. M.

Több háromszáz személynél. Kivitel minden
országba. Ékezetek minden nyelvhez

Gyártja a Mergenthali szedőgép belüli kézi
szedésre való használatra, Rézléniagyár
Galvanoplasztika Vésnöki intézet

Kiválóan szép és praktikus újdonságok a
modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgy-
mint: könyv-, akcicens-, körlevél- és írott
betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek,
díszítések, poljtypok, vignetták stb. stb. stb.

Költségajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyar-
országi vezérképviselet:

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

PALLAS:IRODALMI
ÉS:NYOMDAI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST.V.KERÜLET
HONVÉD:UTCA:10:SZ

Büék **f**ehete-Béla-
1912.

SOK ZERENCSÉT KIVAN
ISMERŐSEINEK ÉS JÓBARÁTAINAK
VERDÖSSY LAJOS

PALLAS
NYOMDA 1912

A "Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre" 1912 február hó 10-én, szombaton este 9 órakor, az Erzsébet-diszteremben (VII, Erzsébet-körút 27, I. em., Gambrinus-palota), a továbbképző szaktanfolyam alapja javára

FARSANGI TÁNCZESTÉLYT

rendezi, melyre a szaktársakat b. családjaikkal együtt tisztelettel meghívja a vigalmi bizottság. A kör tagjai ez estélyre is ingyenes, névre szóló családjegyet kapnak, mely azonban másra át nem ruházható. Nemtagok belépődíja személyenként 2 korona. Ruhatár 40 fillér. Táncrendező Guttman Emil szaktárs. Jegyek kaphatók a nagyobb nyomdák házipénztárosainál, a Sándor-téri drogériában és Kerschitz Antónia virágüzletében (VII, Erzsébet-körút 17. sz.). Felülfizetéseket és tiszteletjegymegváltásokat a nemes czélra köszönettel fogadunk s a Grafikai Szemlében nyugtázzuk

Dentai-Gomperz-Oszkárné
Somlyó-Mányi

Tereza
Dianco

Lindner-Cyula

Uj-Klassohn-Cyula

Szilásvajtalanosi-Uj-Újfalussy-János

Serenyi
Richard

A HIRNEVES BETŰ-

ÖNTŐ **B**AUER

CÉG · FRANKFURT · A · MAIN
BARCELONA · ÁLLANDÓAN
ÉRDEKES · ÉS · CÉLSZERŰ
UJDONSÁGOKAT · SZÁLLÍT
KÉPVISELŐ · BUDAPESTEN
MAGYARORSZ. · RÉSZÉRE
HORVÁT, DÁVID-U. 8

T.C. Van szerencsénk mellékelten legújabb mintakönyvünket bemutatni, mely a legutolsó újdonságokat tartalmazza. Öntődénk jó hírnevét emeli az a körülmény, hogy ez alkalommal is különösen használható, célszerű és művészi betűanyaggal, körzettel és eredeti vignettákkal szolgálhatunk. Kérjük tehát a T. Címet szíveskedjék próbáinkat gondosan átte-

kinteni és netaláni szükségletét képviselőnk,
Horvát Lajos úr által eszközölni. Kivánatra
külön árajánlatot is készítünk és teljes nyom-
daberendezéseket is elvállalunk kedvező felté-
telek mellett. Abban a reményben, hogy T. C.
mielőbbi rendeléseinek a legpontosabban eleget
tehetünk, maradtunk különös tisztelettel, Frank-
furt a/M. 1911 december hóban:

BAUER-FÉLE
BETŰÖNTŐDE

BOLDOG UJ ÉVET KIVÁN
BIRÓ ÉS SCHWARCZ
BUDAPEST, DOHÁNY-UTCA 31. SZÁM

1912

1912
AZ UJÉV ALKALMÁBÓL
SOK SZERENCSEÁT
ÉS BOLDOGSÁGOT
KIVÁN PINTÉR ISTVÁN

Boldog-újévet-
kíván-
efcsik-Mihály
Károlyi-nyomda
BUDAPEST-1912

BIRÓ ÉS SCHWARCZ-
NYOMDA NYOMTATÁSA

MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS
ROKONSZAKMA BELIEK
SZAKKÖRE

BUDAPEST,
VIII., CONTI-UTCA 4. SZ.

NYOMTATVÁNY

T.

úrnak

BUDAPEST

ker., utca sz.

nyomda

MAGYARORSZÁGI KÖNYVNYOMDÁSOK ÉS ROKONSZAKMA-
BELIEK SZAKKÖRE BUDAPEST, VIII., CONTI-UTCA 4. SZÁM.

NYOMTATVÁNY

T.

urnak

BUDAPEST,ker.,

.....utcasz.

.....nyomda.

(Bélyegjegy
helye)

Folyó évi.....hó.....-én este 7 órakor
KÖRHELYISÉGÜNKBEN

VÁLASZTMÁNYI *
IRODALMI
VIGALMI
SZAKTANFOLYAMI
SZAKBIZOTTSÁGI

Ü

LÉST TARTUNK

melyre tisztelettel meghívja és pontos megjelenését kéri
A TITKÁR.

Esetleges távolmaradását sziveskedjék igazolni.

A Szakkör levelezőlap-pályázatán „Simplex” jellege alatt résztvevő pályamunka, melyet a bíráló-bírótság első helyre helyezett és a II. díjjal tüntetett ki. Szedte: Lengyel Sándor, Kolozsvár.

A Szakkör levelezőlap-pályázatán „Szabadság” jellege alatt résztvevő pályamunka, melyet a bíráló-bírótság második helyre helyezett és a IV. díjjal tüntetett ki. Szedte: Avarfi J. Gyoma.

OLD DOG
UJÉVET
1912. KIVÁN.
LENCSE ANTAL

PETERKA ISTVÁN

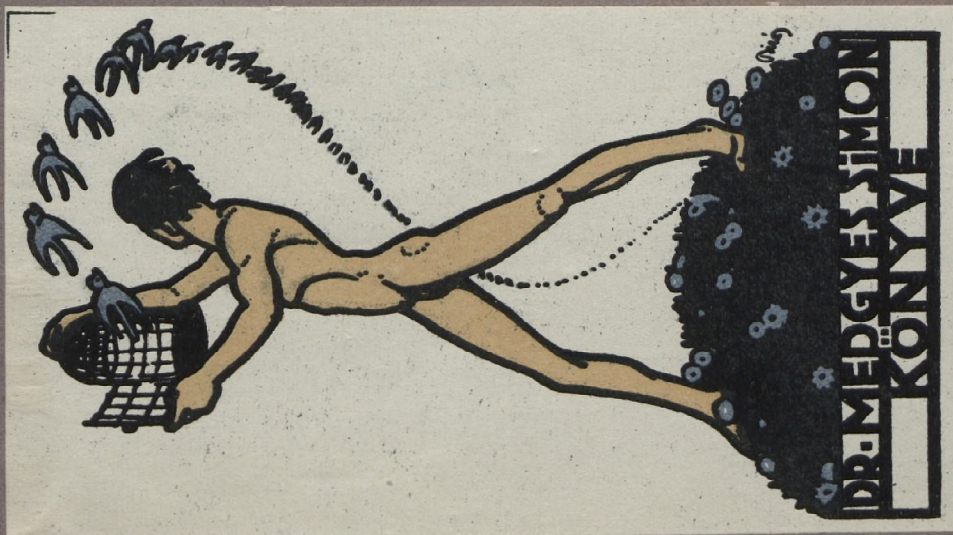
□ BUTOR-RAKTÁRA ÉS KÁRPITOS-ÚZLETE □

RAKTÁRON TARTOK: HÁLÓ, EBÉDLŐ
ÉS SZALON BERENDEZÉSEKET, BŐR-
ÉS MOKET ANGOL GARNITURÁKAT.
MINDEN E SZAKMÁBA VÁGÓ MUNKÁT
A LEGSZEBB KIVITELBEN ÉS JAVITÁ-
SOKAT JUTÁNYOS ÁRAK MELLETT
A LEGPONTOSABBAN ESZKÖZLÖM.

EGER, SZÉCHENYI-UTCA 5. SZÁM.

Gyakorlati példa

Roth József nyomása

Admiral! Utolsó újdonság!

*A legsikerültebb betűöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!*

*Wilhelm Woellmer's betűöntődéje
és rézlelnia gyára : Berlin SW 48*

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGUI

WILHELM WOELLMER'S
BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLENIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Perl fraktur - ciceró antiqua

egy viszonylik egymáshoz, mint a törpe az óriáshoz és mindazáltal e két külön-
böző törzsű írásfaj – az anyaminták rövid időt igénylő kicserélése után – a

TYPOGRAPH

egy és ugyanazon szedőszerkezetén szedhető. Szedőgépeink

**előnyei: az olcsóság, az egy-
szerűség és az üzembiztonság**

révén utat nyertek a nagy- és kisüzemekbe, s a régi hivek számát állandóan
szaporítják. Saját érdekében kérjen felvilágosítást, melylyel szívesen szolgál a

Typograph G.m. Setzmaschinenfabrik Berlin NW. 87
Hullensstraße 17/20

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, I. kerület, Fehérvári-út 16. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lerakat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi párisi világkiállításon versenyen kívüli jurytag. Grand Prix: St. Louis 1904, Lüttich 1905, Milano 1906 és Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany- és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok öntése. Kencék. Preparált papírok könyomdák részére.

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

**A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ-
KÉPESEBB BETÜÖNTÖDE**

**300 MUNKÁS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB**

Vezérképviselő Magyarországra részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8